

קונטרס

הבינו

פרשת לך
תשפ"ב

שנה ד'
חוברת ה'
גליון 170

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 347.351.2400

Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון - שיעור קי"ז

יום א' פרשת לך לך - ד' מרחשון תשפ"ב

שאלת צדיק ורע לו

ואם יאמר האומר | אל תען כסיל כאולתו | כסיל לא יבין את זאת | משליכם בחזק יד מפני נטיית תאותו | לכי תשמש לי | הכרת המושגים מעכבת | ארוכה מארץ מידה | כי לא מחכמה שאלת זאת | השאלה על חוקי הבריאה | עולם הפוך אני רואה | המבין את שפת הסימנים אין לו שאלות | די לחכימא ברמיזה | למה תעמוד בחוץ? | עונה מהולה בשמחה - המתכון להצלחה | המצב הראוי - רגל אחת מורמת כלפי מעלה | שברון לב רק מתוך מצוקה רוחנית | לא שיקץ ענות עני | בין עובד ה' ללא עבדו | באמצע שיחה עם הקב"ה | אין צריך להבין חשבונות שמים | סיכום קצר

יום ב' פרשת לך לך - ה' מרחשון תשפ"ב

נסיון החיים לקיים רצון ה' למען כבודו יתברך בלבד

מעשה אבות סימן לבנים | לך-לך להנאתך ולטובתך | התמיהות בפירוש רש"י | נסיונו הראשון של אברהם אבינו | נסיונות שבכל יום | זאת התורה לא תהא מוחלפת | נמצא עובד ה' כל ימיו | מתוך שלא לשמה בא לשמה | בהתהלכך תנחה אותך | מוויתור לא מפסידים | להעלות אותו על נס | מאזני צדק | בין עובד ה' ללא עבדו | ברא כרעיה דאבוה

יום ג' פרשת לך לך - ו' מרחשון תשפ"ב

דרכי העלייה לעשות רצון ה' לכבודו יתברך בלבד

כאשר דיבר אליו ה' | אלפים שנות תורה | רחמנא ליבא בעי | מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה | הגוף מושך כלפי מטה | הנשמה מושכת כלפי מעלה | והייתם לי סגולה מכל העמים | שתי עבודות שהן אחת | המדרגה הראשונה - הטובל בנגיעות | המדרגה השנייה - נלחם אך אין נבהל מן האויב | המדרגה השלישית - אינו מוסיף בחטא | המדרגה הרביעית - דוחה את מחשבותיו | מן המדרגה הרביעית אל החמישית | הצנע לכת עם ה' אלוקיך | עונש מן השמים - ההשקפה האמיתית

מדור עיון תפילה

יום ד' פרשת נח - אדר"ח מרחשון תשפ"ב

טהרת הלב הנצרכת לתפילה

סמיכת גאולה לתפילה | צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל | נקודת הגאולה כשגמלה ההחלטה אצל בעל היכולת | וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל | מבשר טוב משמיע

ישועה | מן המצר קראתי י-ה | איזהו בן עולם הבא | מידת יסוד - כח ההתקשרות | זה לעומת זה | צדיק יסוד עולם | גאולה עניינה התקשרות | מגלות לגאולה - ידיעת ההפכים שווה | ואתחנן בגמטריא שירה

מדור שבת קודש

יום ה' פרשת נח - ב' דר"ח מרחשון תשפ"ב

הדרך לקבל חיות מחומש רש"י

כמה לא חלי ולא מרגיש | הלימוד אשר המלך חפץ ביקרו | זה אומר בכה וזה אומר בכה | תורה שבכתב שייכת לזמן | גשמים עזים בימות הקיץ | נאו לחייך בתורים | תחפש באשר למדת | שורש הכל נמצא בתורה | הידיעות מועילות לתשובה | השקפת האדם נמצאת בתורה | כפירות הטובה של דור הפלגה | למדת ששנאוי המחלוקת וגדול השלום | עיקר תולדותיהם של צדיקים | קשה עתיקא מחדתא | התשובה קודם הלימוד לשם תזכורת | מצאתי את שאהבה נפשי | הזהירות מלקבוע מסמרות | העוסק בתשובה אינו מוגבל בזמן

מדור הילולא דצדיקיא

עש"ק פרשת נח - ה' מרחשון תשפ"א

הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זיע"א - בעל מאור עינים

י"א מרחשון תרנ"ח | התפרנס בילדותו על ידי אבי היתומים | כי לקח טוב נתתי לכם | גנב קדוש | המטיב לרעים ולטובים | הצדיק את הגנב | מעלין מצדקה ליוחסין | מאור עינים כשמו כן הוא | כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים אליך | מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות

מדור אמונה ובטחון

שיעור קי"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

יום א' פרשת לך לך - ד' מרחשון תשפ"ב

שאלת צדיק ורע לו

צרכיו) הַנּוֹכְרִים מַעְלִיו: הַבְּחִינָה
וְהַבְּעִיטָה בְּטוֹבָה, וַיְבֹאֶהוּ
טָרְפוֹ בְּלִי טוֹרַח וּבְלִי יִגִיעָה, כְּפִי
סְפוּקוֹ וּמְזוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(משלי י, א) לֹא יִרְעִיב ה' נֶפֶשׁ צַדִּיק.

וכעת רבינו המחבר נכנס באריכות
בסוגיית צדיק ורע לו רשע וטוב לא
אשר נראה כסותר את מסקנתו הנ"ל,
וזה תחילת לשונו: **וְאִם יֹאמֵר הָאוֹמֵר:**
הִנֵּה אֲנַחְנוּ רוֹאִים מִקְצַת צַדִּיקִים
לֹא יוֹדְמֵן לָהֶם טָרְפָם, אֲלֵא אַחֲרֵי
הָעֵמֶל וְהַיִּגִיעָה, וְרַבִּים מֵאֲנָשֵׁי
הָעֵבְרוֹת בְּשִׁלוֹהוּ וְחַיִּיהֶם בְּטוֹב
וּבְנִעְיָמִים...

אל תען כסיל כאולתו

הנה אנחנו עדיין לא נלמד כעת את
המשך דברי רבינו המחבר, שם הוא
מביא כמה תשובות לדבר, רק נתייחס

ואם יאמר האומר

בפרק השלישי של שער הבטחון,
לאחר שתי הסיבות שהביא רבינו
המחבר לכך שהקב"ה סידר את העולם
באופן שנצטרך להשתדל בשביל
הפרנסה, הוא סיים בלשונו: **וְאִם הוּא**
(האדם) מַגְבִּיר עֲבוֹדַת הָאֱלֹהִים
וּבוֹחֵר בִּירְאָתוֹ וּבוֹטַח בּוֹ
בְּעִנְיַי תּוֹרָתוֹ וְעוֹלָמוֹ (בעניינים
הרוחניים ובעניינים הגשמיים), **וְסָר מִן**
הַדְּבָרִים הַמְגַנִּים וְכוֹסֵף לַמַּדּוֹת
הַטּוֹבוֹת, לֹא יִבְעֵט בַּמְנוּחָה (לא
יבהל כשיראה שיש לו שעות פנויות, ולא ילך
בעבור כך לעסוק בהבלי העולם, אלא להיפך,
ינצל את השעות הפנויות לעבודת ה') **וְלֹא יֵטֵה**
אֶל הַשְּׁלוּהוּ, וְלֹא יִשְׂיֵאֵהוּ הַיֶּצֵר וְלֹא
יִפֹּת בְּכַשְׁפֵי הָעוֹלָם, יִסְתַּלַּק מַעְלָיו
טָרַח הַגְּלוּגֹל וְהַסִּיבּוּב בַּהֲבָאֵת
טָרְפוֹ, מִפְּנֵי הַסְּתַלְקוֹת שְׁנֵי הַפְּנָיִם
(שתי הסיבות שבגללם צריך האדם לטרוח להשגת

צרדה שתאזין ולא האזנת, לכן אינו עונה לשאלותיך. ב. לא מחמת קנס, אלא משום שבאופן טכני, היות שלא האזנת לשיעור, איני יכול להשיב לך, שהרי חסרות לך ידיעות רבות כל-כך, ואין ביכולתי להתחיל עכשיו מבראשית. ובפרט אם הבחור הגיע באמצע השיעור, הן הסברנו את היסוד במשך רבע שעה, והנה הוא הגיע וכבר שואל שאלות?! מה הוא רוצה, שנתחיל עכשיו להסביר את היסוד מתחילתו?! אי-אפשר! ג. יש לפעמים שהגם שיש למגיד שיעור סבלנות מרובה ועומד מוכן ומזומן לחזור על היסוד מתחילתו לכבוד הבחור שנכנס באיחור לשיעור, אע"פ שאין מגיע לו, אבל הוא מרגיש שעדיין אין הבחור נמצא אתו במוחו ולבו, ואשר לכן גם אם יסביר לו עשר פעמים, לא יקלוט את התשובה, שהרי לב האדם צריך להיות במצב מסוים כדי שיוכל להבין את התשובה, ולא רק שיהיה לבו מוכן לקבל, אלא אף שהוא מוכן לקבל ורצונו איתן לשמוע את התשובה, יש לפעמים שהלב אינו מסוגל להבין, וכמו שיתכן שיהיה האדם צעיר מדי באופן שאין לו עדיין הכלים לתפוס דברים עמוקים.

משליכם בחוזק יד מפני נטיית תאוות

הרב **המלבי"ם** כתב על הפסוק "אל תען כסיל פְּאֹלְתוֹ": כבר התבאר^א

ללשונו שהעתקנו עכשיו, ונקדים: **שלמה המלך** ע"ה אמר (משלי כו, ד): אל תען כסיל פְּאֹלְתוֹ פִּן תִּשָּׂוה לוֹ גַם אַתָּה.

ונבאר: יש שהאדם שואל שאלה טפשית (ויש להדגיש שכסיל אינו רק מי שהוא טיפש בכל אורחות חייו, אלא גם מי שנראה אדם מן הישוב, יתכן שעכשיו יהיה בבחינת כסיל באשר שאלתו היתה שאלה טפשית), אומר לנו שלמה המלך החכם מכל אדם: אל תענה לו פן תשוה לו גם אתה, כלומר פן תיפול אף אתה כמותו ברשת היצר. על כן תמשיך הלאה בדרכך ואל תתייחס אל השאלה הטפשית.

כסיל לא יבין את זאת

ובכן מה הכוונה שלא לענות לו? הרי אם לא נענה לו יחשוב שהצדק עמו וימשיך למכור את סחורתו לאחרים! אכן נבאר על-פי משל: המגיד שיעור מוסר את שיעורו לתלמידיו, ומדי פעם עוצר אותו תלמיד אחד ושואל שאלה של הבנה או קושיא ממקום אחר. יש לפעמים שהמגיד שיעור אומר לשואל: איני עונה לך עכשיו, או שהוא מרמז לו שאינו רוצה להשיב לו, או שהוא אומר לו ביותר חריפות: אינך ראוי שאענה לך על שאלתך. ודבר זה יכול לבוא מכמה סיבות: א. מחמת קנס, לא האזנת לשיעור ועכשיו אתה שואל?! הרי הערתי לך כמה פעמים באצבע

א. בפרק א' של ספר משלי מבאר הרב מלבי"ם ההבדלים בין הכינויים השונים אוילכסילופתי וכו'.

מהדברים שמונעים מן האדם להיות במצב זה, הוא כשהוא נמשך אחר תאוותיו ונטיותיו, כי מחמת כן קשה לו מאוד לשמוע דברים הנוגדים אותו.

אם תבוא לאדם רעב מאוד ותדבר אתו על הצורך לשמור על בריאות המאכלים, לא יהיה מסוגל לשמוע, כי הוא רעב עכשיו, וכך גם כשהאדם רעב בהרבה דברים אחרים בחייו.

לכי תשמש לי

וכבר הבאנו כמה פעמים מהקדמת ספר **'שערי יושר'** בענין מה דאיתא במסכת **בבא קמא** (כ, ב) שרב חסדא שאל מרמי בר חמא שאלה בענין זה נהנה וזה לא חסר, אמר לו רמי בר חמא: מתניתין היא. הי מתניתין? א"ל: לכי תשמש לי. שקל סודריה כרך ליה. א"ל: אם נהנית - משלמת מה שנהנית. ולכאורה קשה, שהרי אסור ללמד בשכר, כפי שאמרו **חז"ל** (נדרים לו, א) מה אני בחינם אף אתם בחינם. והשיב הגר"ש שקאפ שהתלמיד שרמי בר חמא בוודאי לא התכוון ליטול שכר מרב חסדא על הלימוד, אלא משום שידע שהתשובה על שאלתו היא תשובה עדינה מאוד וצריך שהלב יהיה מוכן לקלוט, הבין שאם לא יעשה פעולה של הכנעה, לא יוכל לקלוט את התשובה, לכן הציע לו לעשות פעולה של הכנעה ואז יענה לו את התשובה.

שהכסיל הוא הבלתי שומר חוקי החכמה מפני שנמשך אחר תאוותו המתנגדת לחוקי החכמה, ולבעבור ישים מסוה על פניו ולהפגיע נפשו באשר חוקי החכמה עומדים נגד שטף תאוותו, יתור אחרי האִוְלָתָה, היינו להטיל ספיקות על חוקי החכמה והאמונה, ואם יתוכח אדם עמו לסתור את ספיקותיו לא יפעל מאומה, כי גם הוא יודע חוקי החכמה רק משליכם בחוזק יד מפני נטיית תאוותו.

לאותו כסיל יש תאוה גדולה, וזו אשר אינה נותנת למוחו לקלוט את חוקי החכמה. ונמצא שהגם שאינו עושה ליצנות (כי אם הוא עושה ליצנות פשיטא ואין צריך להיאמר שאין לענות לו מאומה, שהרי אינו שואל אלא עונה), ואע"פ שהוא עצמו אינו מודע לכך שאינו יכול לקלוט את התשובה, מכל מקום כיון שאינו נמצא כאן בכל לבו, אין מה לענות לו, כי התשובה לעולם לא תספיק לשנות השקפתו.

כשאחד עונה תשובה לחבירו, אם הלה שאל באמת כדי לדעת, יתכן שהתשובה תשנה אותו לגמרי. והדבר מצוי מאוד, כי יתכן שיסתובב האדם עם שאלה שמבלבלת אותו ואינה נותנת לו מנוח, **וכשישמע תשובה בהירה ואמיתית, הכל יסתדר אצלו** ויבוא אל המנוחה ואל הנחלה, אבל כדי שדבר כזה יקרה, **על השואל להיות כלי מוכן לשמוע ולקלוט. אחר**

יראת שמים, וכל-כך למה? מפני שמריחים ביראת שמים ולא אכפת להם אם הבחור מפורסם לתהילה אם לאו. מתקשרים ההורים אל השדכן ואומרים לו שאינם מעוניינים בהצעה זו. השדכן שואל למה, והם עונים שהוא בסדר גמור, אבל אינו בשבילם. לשדכן תשובה זו אינה מספקת והוא מתחיל ללחוץ עליהם. אך הם יודעים שגם אם יאמרו לו את האמת, לא יוכל להבין, לכן הם מקיימים בעצמם אל תען כסיל כאולתו, לא מפני שהוא רשע ולא מפני שהוא מפורסם לכסיל, אלא משום שבענין זה לא יוכל להבין וחבל לבזבז את הזמן בשבילו.

ארוכה מארץ מידה

מושג זה חוזר על עצמו פעמים הרבה ובעיקר במה שנוגע לעבודת ה', כי בעבודת ה' יש מושגים בלי סוף, וכמו שכתוב "ארוכה מארץ מידה". מה הפירוש ארוכה מארץ מידה, שיש הרבה תשובות בנודע ביהודה?! לא! זה רק סימן שכל דבר יכול להיפתח ולהתרחב. ומעתה למה נעלה בדעתנו שביראה ואהבה, בעונה ובשמחה, בביטול, בסבלנות ובשאר המידות, אינו כן. להיפך, שם זה רחב ועמוק בהרבה.

ובכן, כשבאים ללמד את האדם בעניני עבודת ה', אם אינו מכיר את המושגים משום שמעולם לא היה שם, לא יבין את המדובר. ולכן הגם שראוי לדבר אתו על ענינים אלו ולטפסף לו

ולדברי הרב מלבי"ם מתברר שיש כמה סיבות לכך שלב האדם אינו מוכן לקלוט, ואז כשאינו מוכן, לא רק שלא יבין את התשובה, אלא אף עלול לצאת מזה נזק, כי השואל יהיה משוכנע שאין המשיב יודע מה הוא משיב, והעומדים מן הצד כשיראו שיש כאן שקלא וטריא ושהשואל מתבצר בעמדתו, יתחילו להתחכך בדעתם שמא הצדק אתו. לכן אמר שלמה: אל תען כסיל כאולתו.

הכרת המושגים מעכבת

אכן לא זו בלבד שהאדם זקוק להכנעה כדי לקלוט, אלא הוא צריך גם להכיר מושגים ולהיות רגיל בהרגשים, ואף אם יהיה האדם כנוע ביותר, אם לא יכיר מושגים, לעולם לא יבין.

דוגמא לדבר: אברך צעיר נמרץ מאוד שהתחיל לעסוק בשדכנות, וכבר עלה בידו לסגור כמה שידוכים. יום אחד הוא מתקשר להורי בת פלונית ומציע להם בחור פלוני לחתן. ההורים שומעים ומתחילים לברר על הבחור. נודע להם ששמו של הבחור הולך לפניו, אבל בהיותם באים בשנים ויש להם רגש מיוחד ליראת שמים, הם בודקים את יראת השמים שלו בכמה אופנים, ולאחר שתוהים על קנקנו, מורה להם מצפונם שבחור זה אינו מתאים לבתם. הוא אמנם בחור יקר, הוא לומד טוב ויש לו שם טוב, אבל לבתם אינו מתאים. יתכן שבסוף יקחו לבתם בחור אחר שאין שמו הולך לפניו כמותו, העיקר שירגישו שהוא בעל

משוגע אנכי?! וכשהוא מוצא שאחד שואל אותו, נגולה אבן מלבנו: אני לא היחיד, את כולם הדבר מטריד, אלא שכל אחד בוכה עליו בעין קירות ביתו.

אף כאן יכול אחד לטעות כשיראה את דברי רבינו המחבר: "ואם יאמר האומר: הנה אֶנְחֵנו רוֹאִים מְקַצֵּת צְדִיקִים לֹא יִדְמֶן לָהֶם טְרָפִים", לומר: אה! רואים אתם צדקתי בשאלתי. עוד מעט נראה את התשובה, אבל לכל הפחות אינני אדם מופרך, שאלתי מוצדקת. טעות גדולה! דע לך שהשאלה שאתה שואל איננה אותה שאלה שרבינו המחבר שואל, ואשר מראה שמה רבינו וירמיה הנביא כבר שאלו אותה. לא ולא! אתה שואל אותה בנוסח שלך, ובדרך כלל, כשהיא נשאלת בנוסח שלך היא שאלת כסיל אשר עליה נאמר אל תען כסיל כאולתו ורבינו המחבר לא היה צריך להתייחס אליה כלל. אתה סבור שמה רבינו וירמיה הנביא שאלו את שאלתך, אך לא, אל תדמה כלל בין השאלות. על האדם להבין שכדי לשאול, עליו להיות במצב מסוים אשר משה רבינו וירמיה הנביא היו שם, ואם כי יתכן שאף הוא האדם הפשוט יתעלה מעט במשך שנות חייו ויתקרב מעט אל השאלה האמיתית, עליו לדעת שהדרך ארוכה מאוד עד שיגיע לשם.

השאלה על חוקי הבריאה

ומה הסיבה לכך? כדי להבין את הסיבה, צריך לחזור לשאלה אחרת:

טיפין טיפין עד שיוכל לקלוט לאטו ולהכנס בשערי העבודה, מכל מקום אל תען כסיל כאולתו, אל תנסה לענות על שאלותיו, כי ממילא לא יבין אותך, והמשא ומתן רק יחולל נזק.

כי לא מחכמה שאלת זאת

כל זה אנו מביאים כהקדמה לסוגיית צדיק ורע לו שרבינו המחבר מתכוון לדבר עליה. רבינו משיב תשובות נכוחות ומאירות עינים, אבל לפני שנכנסים לסוגיא, צריך לדעת שהשאלה שרבינו מתייחס אליה, איננה אותה שאלה שנשאלת מפי המון העם, הן לא כל כסיל שיבוא וישאל שאלה זו תהיה שאלתו כשאלת הנביאים מדוע דרך רשעים צלחה. מגיע הכסיל ואומר: אני שואל אותה שאלה שירמיה הנביא שאל, אלא שהוא שאל אותו על הצדיק בדורו, ואני שואל אותו על ה'עובד' שבבית המדרש שלי. ברור לו שהוא צודק בשאלתו וראיה יש לו שהרי הנביאים מתייחסים אליה, והרי כאותו למדן שפותח "פני יהושע" וקורא בעינים בורקות הנה ה'פני יהושע' שואל את קושייתו. הוא נהנה עוד לפני שהוא רואה את התשובה. העיקר שאני שואל כענין. לפעמים זה עמוק מאוד, האדם מרגיש שמהו כואב לו עד מאוד, בקהילתו, במשפחתו, וכיון שאף אחד אינו מדבר על זה ועולם כמנהגו נוהג, כאבו כפול שבעתיים, כי חוץ מהבעיה עצמה, עוד כואב לו מדוע אף אחד אינו מעורר עליה. היכן כולם? וכי

וכדו', לכן השאלה מתעוררת אצל האדם: הדבר תמוה, כי אצלי אין הדבר מתקיים, ולא רק אצלי, אלא גם אצל חברי בבית המדרש אין הדבר מתקיים. והאמת שאם נדייק בהמשך דברי רבינו, נראה שבכל התשובות שהביא לשאלת צדיק ורע לו, לא השתמט לומר שיש יוצא מהכלל הזה, אלא אמר שאם אחד ישאל, אענה לו כך וכך, ואם לא ישאל, לא אספר לו כלל מכל אותם בני אדם שנדמה שאין הדבר מתקיים בהם, וכל כך למה? משום שאין הדבר נוגע כי יש רק מהלך אחד שלפיו העולם פועל ואין שום יוצא מן הכלל.

עולם הפוך אני רואה

האדם מתהלך ושואל: בבית המדרש שאני מתפלל לתשעים אחוז מהמתפללים אין שום מהלך איך להשיא את צאצאיהם, והם נעשים טרודים ומיוסרים מחמת כן, ומלבד ענין זה שרובץ על לבם ומאיים להכניע אותם, עוד יש להם דברים כהנה וכהנה שמציקים להם, אם זה צער גידול בנים, אם זה ענינים של חולי, ואם זה שאר דברים בלתי נעימים. במקרה יש חמשה גבירים באותו בית מדרש, ודווקא הם, משוחחים כולם בעת התפילה וקשה להשתיקם. אינני יודע, החובת הלבבות קובע מסמרות שהעולם פועל לפי המהלך של והיה אם שמוע, ומה אעשה שעניי רואות את ההיפך מזה, עולם הפוך אני רואה.

מדוע רבינו המחבר מדבר עכשיו על שאלה זו? ולכאורה היה אפשר להוציא קונטרס מיוחד המתחיל בשאלה זו וללקט מן הפסוקים ומדברי חז"ל הפזורים בענין שאלה זו. אנו רואים בלשונו של רבינו שמשוה הכניסו לסוגיא זו, ואף כתב זאת עם וא"ו החיבור **"וְאִם יֵאמֶר הָאֹמֵר"**, ובכן מה נאמר קודם לכן אשר בגללו ראה רבינו צורך לעסוק בסוגיא זו? קודם לכן ביאר רבינו **שהעולם פועל לפי מהלך קבוע**, והוא המהלך של והיה אם שמוע ואם בחקותי תלכו, **אם מתנהג האדם כשורה ומתקרב אל הקב"ה, ונתתי גשמיכם בעתם** והארץ תתן יבולה, **ואינו צריך אפילו לטרוח**, אלא התבואה באה לשולחנו והכסף נכנס לו מחלונו, ומלאכתו נעשית על ידי אחרים. **ומי שרואה שאצלו אינו כך, עליו להסיק מזה שמתקיים בו החצי השני**, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר. **אם רואה הוא שהוא עדיין צריך לטרוח, עליו להבין שכפי הנראה חסר לו מקרבת אלוקים, כי לכן אין השפע מגיע אליו** ואם כן **עליו להלחם הרבה עם הרע ולהתייגע הרבה כדי שלא יבוא לידי חטא**, וככל הסיבות שהביא רבינו המחבר.

וכיון שהסביר רבינו **שהמהלך ברור וקבוע**, ואין אצלו שום יוצא מן הכלל, שהרי לא עצר אף פעם באמצע דבריו לומר ואין אנו מבינים חשבונות שמים

נכון אם לאו, והרי יכול היה להניח אותך לעבוד את ה' מבלי להראות לך סימנים, ורק כשתבוא לשמים לאחר מאה ועשרים, תגלה אם התנהגת כראוי. אך לא, הקב"ה אמר לך: רצוני שתדע בכל עת מה רצוני ממך. כשהקב"ה ירד לסיני, הוא ירד כביכול לכל יהודי ויהודי לגודל אהבתו אותו ומדבר אתו. כשהוא רואה שאין הדברים מסתדרים אצלו, הוא אומר לעצמו: הנה לי ראייה שלא הייתי צריך לעשותו...

כבר סיפרתי כמה פעמים מה ששמעתי מפי עד ראייה: מעשה בבחור מבית טוב שהתדרדר במדרון התהום והכניסוהו לשיבה המתאימה לבחורים כאלו בתקוה שיתפוס את עצמו ויחזור על עקביו, אך הוא המשיך להתדרדר עד שהזניח ר"ל את היהדות לגמרי. לץ גדול היה, קר כאבן וקירר אחרים. יום אחד נכנס לחנות לממכר בשר טריפה וקנה לעצמו סנדוויץ', פרוסה מכאן ופרוסה מכאן ובשר טריפה בתווך, כשכל חבריו מביטים אחריו ומוחאים לו כפיים על אומץ לבו, ולמרות שגם הם רחוקים מן הדת היו, לא העיזו לקנות לעצמם טריפה והיה נחשב הדבר אצלם לגבורת נפש. ויהי בצאתו מן החנות והסנדוויץ' בידו, פתאום החליק על הארץ והסנדוויץ' נפל מידו ונמרח על הארץ עד שנמאס לאכילה. תיכף ומיד התנער הבחור מעפרו, הרים את עיניו לשמים ופלט מפיו: בסדר, הבנתי,

אומר רבינו המחבר: הבה ואסביר לך, עליך להיות במצב מסוים לפני שאתה שואל, כי מדובר בהרגש כדברים רבים בתורה. דומה הדבר לעניני קבלה, שאין הדבר תלוי באיזה ספר אתה לומד, אלא צריך שהקב"ה יתננו לך, כי תורה היא דבר אלוקי. אי אפשר לעשות משהו חיצוני שיגרום לאדם להרגיש רוממות. האדם רק יכול להכין את עצמו ולהתפלל אל ה' שיתננו לו, אבל בסופו של דבר הוא צריך שהקב"ה יתן לו אור - גילוי. כל דבר בתורה הוא בעצם כך. האדם יושב ליד הגמרא, גם אם ידמה לו שהוא מבין, יתכן שתהיה הבנתו עקומה. הוא צריך שהקב"ה יאיר לו. וכשמדובר בדברים יותר עמוקים, כגון ענינים של קרבת אלוקים, צריך האדם להיות במצב מסוים כדי שיוכל להשיגו.

המבין את שפת הסימנים אין לו שאלות

והנה מושג זה שהאדם חי את חייו ונעשה אצלו פשוט בהכרתו שכשהוא מתנהג כראוי, הדברים מסתדרים לו, וכשרואה שדבר מסוים אין הולך לו כשורה, הוא משכיל מזה שלא היה נכון לו לעשותו, ולכן אינו מנסה לעשותו שוב. אדם כזה, אין לו שום שאלה. ובשפה יותר פשוטה: והיה אם שומע ואם בחקותי תלכו הוא צורה שהקב"ה מדבר אתך, והראיה, שהרי הקב"ה נותן לך סימנים אם אתה מתנהג

השאלה באה רק מאדם העומד בחוץ, אין הוא יודע מהי יהדות, אין הוא מדבר עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו (כלשון הרמח"ל), כי לכן הוא שואל: באמת?! כך העולם מתנהג?! אני רואה את ההיפך הגמור. אבל מי שעומד בפנים, אומר: איני יודע, קודם כל, אצלי זה פועל ממש כך במאה אחוז. והיינו משום שהוא מרגיש שהקב"ה מדבר אתו, ואז הוא ממשיך ואומר: כמו שהוא מדבר אתי כך הוא מדבר גם עם פלוני, ואם כן גם כלפי פלוני אין לי שום שאלה, כי איני יודע מה החשבונות אתו. אין הוא צריך לעבור את כל התהליך במח של שאלה ותשובה, ואולי פלוני עשה עבירה אתמול. אין הוא זקוק לכל זה. לא, הוא מדבר אתי, הוא מדבר עם הוריי, הוא מדבר עם אחיי, הוא מדבר עם כולם, ואם כן מה יש לי להתערב, הלא פשוט הוא שכך זה פועל. הרי כך אנו רואים גם בשאר עניני היהדות, שמי שעומד בחוץ שואל שאלות שאין עליהן תשובה. אין הוא מבין למה בתפילת נעילה עשית כך וכך. מה תענה לו? וכי הוא יודע מה יהודי מרגיש בנעילה?! הוא שואל אותך למה שמחת תורה הוא היום הנעלה ביותר מכל חגי תשרי, מה תענה לו, הלא הוא עומד בחוץ! הכנס פנימה ותוכל להבין.

למה תעמוד בחוץ?

זהו הכלל, קושיות נועדו למי שעומד בחוץ, וכאותו משל שהבאנו לעיל

אינני קונה יותר. ויהי הדבר לפלא בעיני חבריו ובעיני עצמו...

די לחכימא ברמיזה

מושג זה יש לו מדרגות עדינות, רצוננו לומר, יש לו גם מדרגה גסה יותר, והיינו שהדיבור הוא דיבור ברור הן או לאו, אך יש גם מדרגות עדינות, וכל כמה שהאדם מוסיף לפתח את הרגשיו, הקב"ה מדבר אתו גם בשעה שהוא עושה משהו שאין מתאים למדרגתו, כלומר גם כשהוא עושה דבר שמותר על פי הלכה אך אין הקב"ה רוצה כעת שיעשנו, ואע"פ שלא נפל על הארץ קבל עם ועדה לנחול בזיונות, הלא די לחכימא ברמיזה, וכשהקב"ה עושה לו דבר קטן, מיד הוא מבין. יותר טוב היה אילו לא אמרתי דבר פלוני, ולכן זה הצליח בפעם הראשונה. וכשהקב"ה רואה שהאדם מבין רמזים, הוא ממשיך לדבר אתו ברמזים. וזה הכל חלק מ'והיה אם שמוע'. הקב"ה אומר לאדם: אני מדבר אתך, אני אומר לך זה טוב בשבילך, זה אינו טוב בשבילך...

אמנם כן, יש הסתר הסתיר. אין זה שכל היום ובכל דבר שהאדם עושה, הוא רואה בבירור מה הדבר הנכון. אבל האדם נעשה רגיל בדבר ואז הוא חי עם הקב"ה. אדם זה שפיתח לאטו 'תקשורת' עם הקב"ה עד שהקב"ה מסכים להתגלות לו, לו אין השאלה, לא כלפי עצמו ולא כלפי אחרים, כי

ונבאר: כשהאדם מרגיש שיש לו כבר שברון לב, הוא כבר התבגר קצת ונסיון החיים למד אותו שאינו יכול להחשיב את עצמו רשכבה"ג, ויחד עם זה יש לו גם שמחה (תיכף נבאר כוונתנו), הנה הוא לבו מוכן לשמוע את ה' מדבר אליו ויפסיק להסתבך עם השאלה של צדיק ורע לו.

הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל אמר ששמע כמה פעמים מה'אמרי חיים' זיע"א שאמר כך: הכרתי כמה יהודים שהיה להם האיזון הנכון (י"ו °° §'£' בין שברון לב ושמחה. והוסיף: אם יבואו להודיע לי שבמקום פלוני אפשר לראות יהודי שכוחו להחיות מתים, ובאותו זמן אפשר לראות במקום אחר יהודי שיש לו האיזון הנכון בין שברון לב ושמחה, אבחר לראות את השני. וטעמו כי זהו הכלי הנחוץ ביותר בשביל עבודת ה'.

מהבחור ששואל שאלה וניכר עליו שאין הוא בפנים. כשנמצאים בפנים וצוללים בעומק העניינים, יתכן שיתעורר איזה דבר שעדיין צריך להשלים את הבנתו, אבל כשאחד שואל שאלה וניכר עליו שהוא עומד בחוץ, הוא צריך להרגיעו, צריך לחשוב איך להתעלם משאלתו בלי לפגוע בו, אבל אין זה אומר שהיתה כאן קושיא אמיתית.

משה רבינו וירמיה הנביא ראו בבהירות נפלאה על כל צעד ושעל איך הקב"ה מתנהג עם בניו לפי המהלך הקבוע מראש, ושכשאינם מתנהגים כשורה, השפע מצטמצם, כי הקב"ה מראה להם שעליהם לחזור ולהתקרב. בכל ענין קטן כגדול הם ראו זאת. הם הגיעו גבוה על גבוה. וכי אפשר לדמות שאלתם לשאלת בני אדם כערכנו?! הלא אנו עדיין לא התחלנו בכלל!

ענוה מהולה בשמחה - המתכון להצלחה

אכן בשביל לנסות זאת, צריך האדם שיהיה לו ענוה ושמחה, כי אילו לא יהיה לאדם ענוה לא יוכל הקב"ה לדור עמו, כמו שאמרו חז"ל (סוטה ה, א) שהקב"ה אומר על המתגאה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, וממילא לא יבין את התורה, וכמו כן אילו לא יהיה שרוי בשמחה, לא ישרה עליו הקב"ה, כי על הקב"ה עוז וחדוה במקומו ואין השכינה שורה אל מתוך שמחה.

המצב הראוי - רגל אחת מורמת כלפי מעלה

קעת נחזור אל לשונו של רבינו המחבר בדברי בענין האדם שאינו זקוק לטרוח בשביל השגת צרכיו. הוא לא כתב סתם שמי שעובד את ה' אינו זקוק לטרוח, אלא כתב מי שמגביר עבודת האלוקים, והיינו שהוא פועל בכל עת להגיע למדרגה הבא של עבודת האלוקים. הוא בוטח בעניני תורתו ועולמו והוא כוסף למידות טובות.

האדם בזה העולם צריך להיות

עכשיו בדרך לעלות אל המדרגה השניה, והוא בוטח בה' וכוסף למידות טובות, ויש לו באותו זמן צירוף נפלא של ענוה ושמחה.

יש לו **שמחה עצומה** על שהוא כבר נמצא במדרגה מסוימת, **וענוה נפלאה**, כי אחת מהמתנות שנותנים למי שעולה במדרגה, שמראים לו את המדרגה הבאה, **ואז הוא מרגיש שעדיין הוא יש לו הרבה דרך ללכת**. כשהאדם נמצא במצב במצב שהוא באמצע ההתעלות, אז יש לו באותו זמן גם שמחה וגם ענוה. העולם מסודר שהאדם יהיה תמיד במצב זה, חלשים, בינונים, צדיקים, צדיקים גמורים, כולם צריכים להיות במצב זה, שאתה באמצע ללכת אל המדרגה הבאה ואתה מתפלל הרבה מאוד שתצליח ותוך כדי יש עוז וחדוה במקומו. כשיש לאדם שני אלה, הוא נמצא במצב שיוכל להבין את הסוגיא של צדיק ורע לו.

כך הודיע לנו רבינו המחבר, שבמצב זה צריך להיות. כשתהיה במצב זה, לא יהיו לך קושיות. ואם יאמר האומר, הוא למי שאינו שם, כי אילו היה שם, לא היה שואל את השאלה. כשהאדם נמצא שם, הוא כל-כך תלוי בהקב"ה.

שברון לב רק מתוך מצוקה רוחנית

צריך לדעת יסוד גדול. הרבה פעמים האדם מתפלל בשברון לב מפני שהוא שרוי במצוקה גדולה ואמונתו איתנה

בבחינת הולך כדי להצליח. אתה אוחז עכשיו באמצע ללכת אל המדרגה הבאה בעבודת ה'. אם היינו מציירים זאת, היינו מציירים סולם ואדם עומד אפילו על השליבה הראשונה, אך רגלו מורמת לעלות אל השליבה השניה, והנה רגלו עומדת באוויר. זה הצירוף, וזהו המצב שהאדם צריך להיות בו כדי להצליח בעולם הזה ובעולם הבא.

וזהו המצב שהאדם צריך להיות כדי שיוכל להבין מה הקב"ה מדבר אתו ויוכל לטפס הלאה, כי כשהאדם נמצא במצב כזה, הוא הניח את רגלו האחת על השליבה ורגלו האחרת עומדת באוויר, אזי הוא מוכרח לבטוח בה'. ואולי צריך להוסיף בציור הנ"ל שהשליבה השניה היא מעט גבוהה ממתחת רגליו, ועליו להתאמץ הרבה כדי לעלות עליה. זהו המצב שהאדם צריך להיות בו בכל עת, כי אז הוא מגביר בעבודת אלוקים, והיינו שהוא עולה למדרגה הבאה, והוא בוטח בהקב"ה שהוא יעזור לו לעשות זאת, ואחד מהדברים שנותנים לו הכח והתקווה לעלות אל המדרגה הבאה, הוא מה שהוא כבר עומד על המדרגה הקודמת. הן כבר עשיתי משהו לכבודו יתברך, כבר הצלחתי שם, כי התפללתי והוא שמע את תפילתי. איך אני עומד היכן שאני עומד? הלא בעבר הייתי יותר גרוע. איך הגעתי הנה? כי דבר זה הבנתי שהוא נחוץ לי עד מאוד בעבודת ה' והתנערתי. זה מה שהעלה אותי למדרגה הראשונה, והוא עומד

שלו. מה? אי אפשר להשיג, כי בלי גבול הוא מה שיכול להתרחש. כשלון כזה שגרם לו להבין שמשם אי אפשר להיות יותר גרוע, ומאז הכל השתנה. הוא הבין את ה'אם בחקותי תלכו', הוא הבין את ה'והיה אם שמוע'. הקב"ה מדבר אתו, אין לו שאלות.

לא שיקץ ענות עני

וכך הוא בכל תחום בעבודת ה', כשהאדם מרגיש תלוי בעבודת ה', כי הוא באמצע ההליכה, ויש לו מצוקה מצד אחד שמביאה לו ענוה, ושמחה מצד שני שב"ה הוא עשה דבר אחד ומצפה לדבר הבא, הוא נעשה כלי להשראת השכינה. לפי ערך. איננו חושבים שיש לנו את השמחה הנכונה ואת הענוה הנכונה, בוודאי שלא. ה'חווה' **מלובלין** זי"ע כבר פירש הפסוק בתהלים "כי לא בזה ולא שקץ ענות עני", **שהקב"ה אינו מזלזל בענוה של העני** בדעת, כלומר **אע"פ שאין לו באמת במה להתגאות, אע"פ הקב"ה מקבל את ענוותנותו.** אע"פ שאין הענוה שלך במדרגה הנעלה ביותר, הקב"ה אוהב אותה, כי עכ"פ אינך בעל גאווה גדול, כי אתה מרגיש במצוקה ומבקש לעזרה, ולכן הקב"ה ישרה את השכינה עליו כדי שיבין שהקב"ה מדבר עמו, וכשהקב"ה ידבר עמו, יהנה, כי הקב"ה עוזר לו.

ועוד יותר, כשהאדם נמצא באמצע הליכה ורואה שאירע איזה מקרה גדול,

שהקב"ה יעזור לו. האדם צריך להיות תמיד עם הרגשים אלו. כי סוגיות אלו לא ניתנו לאדם שיש לו צרה בתוך ביתו בלבד, והרי צרה זו היא צרה גשמית ויתכן שאיננה צרה בכלל, וכבר אפשר שהיא סיבה לישועה (אפילו בגלוי), ואפילו אם אין הדבר כן, הלא היא הדבר הטוב ביותר בשבילו כידוע. **הרגשים אלו שהאדם מרגיש תלוי ועומד בהקב"ה, הוא מקווה שיוכל לעשותו, אבל הוא מרגיש שהוא זקוק בהכרח לישועת ה', הם בעיקר ברוחניות,** וזה נוגע בכל עת ובכל יום, כי אם האדם שרוי במצב הנ"ל, בדרך ההתעלות, הוא במצוקה נוראה. הוא מבין שאם לא יתנהג בש"ק כפי שהיהודי אמור להתנהג, לא יהיו הדברים מסודרים לא בזה ולא בבא, ואינו מצליח לערוך את השבת כפי שרצה, זה כשלון גדול. כל שבת הוא מנסה שוב. כאן הוא נרדם, כאן הוא מרבה שיחה, כאן הוא נכנס למריבה עם משפחתו. אלמלא למד מהי השבת אולי לא היה הדבר כואב לו, אבל עכשיו שהוא מבין, הוא שרוי במצוקה נוראה, שהרי הוא באמצע ההתעלות. יש לו ענוה נפלאה, כי מסכן, תראה איך הוא נראה. ויחד עם כן יש לו שמחה, כי ב"ה יש לו שבת, וכן יש לו שמחה על דבר אחר שעבד עליו והגיע למדרגה, ועכ"פ אין זה כמו שהיה קודם לכן. יש לו אותו צירוף. אדם זה יראה שהתפלל באופן אמיתי בשביל השבת שלו, ומה שגרם לזה, הוא משהו שאירע בקשר לשבת

בהרבה מן הראשון, כי הוא תלוי בהקב"ה, הוא מדבר עם הקב"ה ומבין מה הקב"ה מדבר אתו, והוא הולך, ובטחונו הרבה יותר אמיתי, וממילא יש לו יותר קרבה, וזוכה ליותר סייעתא דשמיא מן הראשון.

ועל זה מדבר רבינו המחבר. **צריך להיות במצב של התגברות בעבודת האלוקים, במצב של כיסופין למידות טובות.** הלוואי שהיה לי מידות יותר מתוקנות, איך עולים למדרגה הבאה שיהיו לי מידות יותר טובות? צריך להיות במצב של בטחון בה' בעניני הרוחניות. מי שהרוחניות שלו נמצא במצב של עמידה, הוא נוסע ונוסע ואינו מתעלה, אינו בוטח בהקב"ה בעניני תורתו, כי אינו במצב של מצוקה עד שיתעורר לבקש מהקב"ה. הוא רחוק מהקב"ה.

כששואלים את האדם באיזה סוגיא הוא עסוק עכשיו, אחת מהסוגיות שהוא צריך להיות עסוק בה תמיד, היא הסוגיא של ההתעלות בעבודת ה', ואם האדם כששואלים אותו באיזה סוגיא הוא עסוק עכשיו, אינו יכול לענות שהוא עסוק בהתעלות בעבודת ה', כשיקרה לו משהו, לא יוכל להבין ותהיה לו קושיא של צדיק ורע לו. הוא יהיה ברוגז. למה זה מגיע לי? מה עשיתי שבגללו מגיע לי דבר כזה?

באמצע שיחה עם הקב"ה

נסביר זאת באופן פשוט: כשהאדם

היות שמוחו עוסק בהליכה ורצונו להתעלות, יראה שמקרה זה היה חלק מהענין שהוא באמצע להתעלות בו. אבל אם האדם אינו במצב של הליכה בעבודת ה'. הוא אמנם לומד ומתפלל ועושה מצוות, אבל אינו במצב של התעלות בעבודת ה'. ביקש לישב בשלוה. והנה ביום בהיר אחד, נפלה עליו צרה צרורה, צרה שלא צפה אותה מעודו. אזי יישבר מזה ויפול למרה שחורה, למה זה מגיע לי? **אם דבר זה ממש יקרה למי שמוחו תפוס ועסוק בהתעלות בעבודת ה' מהמקום שהוא נמצא** (אף שהוא במדרגה נמוכה), יבין ויראה שדבר זה הוא תשובה לבקשתו להתקדם. הוא יראה שזה נס שדבר זה קרה, כי למעשה זה מה שקידם אותו לשלב הבא.

בין עובד ה' ללא עבדו

מי שאינו במצב זה, לא יבין כל זה, כי דבר הוא שצריך לנסותו. אבל הדבר המחזק והמשמח שיוצא מיסוד זה הוא, שיכול להיות אדם שלומד הרבה מאוד ומתפלל בזמן ובמנין ומקיים ומצוות, וכנגדו יש אחד שחלש מאוד וטעון שיפור הרבה, אך השני עוסק בהתעלות בשונה מהראשון שחיו מתנהלים על מי מנוחות ואינו עומד עם רגל אחד באוויר. כשחז"ל אומרים במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, מונח בזה גם יסוד זה. **זה שנמצא באמצע התעלות, בנוגע לסוגיא זו נמצא במצב טוב**

אדם כזה הוא באמצע שיחה עם הקב"ה. הקב"ה נתן לנו כח לשמוע אותו, אבל בשביל זה צריך להיות במצב זה. וכמו שהזכרנו, כל אחד יכול להיות במצב זה, והראיה הגדולה ביותר, שהרי בעלי התשובה שנמצאים ממש בתחילת הדרך, הדבר פשוט אצלם. הם אף פעם לא הגיעו לאן שהגיעו רק על ידי מהלך זה, כי הם הרגישו מצוקה גדולה, מצוקה שנבעה מהתרחקותם המוחלטת מהקב"ה שהסתירה מעיניהם את אור השמש, וידעו שיש להם הרגלים ישנים, והרגישו שהולכים למות בזה ובבא, כי על כן התחילו לדבר עם הקב"ה והקב"ה דיבר אתם. ומזה תבין שדבר זה נמצא אצל כל אחד בכל מדרגה שהיא.

כשהאדם מרגיש שהקב"ה מדבר אתו, אין לו קושיות, ואפילו יש איזה דבר שעדיין לא הבין, אבל מה זה נקרא? הלא הוא חי בפנים! הוא חי עם זה שהדיבור הוא מאחד לשני בכל עת, ואם כן הוא רואה שזה מהלך של טוב, ואם אינו רואה עכשיו, הוא רואה לאחר זמן. הוא רואה איך שזה בנה אותו.

אין צריך להבין חשבונות שמים

לסיום, דבר זה מיישב הסתירה ששואלים רבים, שמצד אחד אומרים שאין מבינים חשבונות שמים, ואין נותנים הסברים למה שמתרחש בזה העולם, ואל תהיה חכם מחוכם להסביר

מדבר עם חכם וצדיק ומונה בפניו את צרותיו, ואותו חכם עונה לו תשובה אחת ושניה ושלישית, ובפעם הרביעית הוא אומר לו תשובה שלא הצליח להבינו. אם הוא מבין כמה שכל יש לו וכמה שכל יש לעומד לנגדו, הוא מבין תיכף ומיד שאף התשובה הרביעית היא תשובה נכונה למצוקותיו, תשובה שקולעת אל המטרה, אלא שהוא לא זכה להבינו, ואולי ישאל את גדולי החסידים שיסבירו לו את תשובת הרבי, ואולי יקח לו זמן עד שיבין, ואולי יתבונן ואז יבין. אבל דבר זה פשוט לו שענה לו לשאלתו, שהרי הוא באמצע הדיבור אתו, אלא שיקח לו זמן עד שיבין.

אף כאן, **כשהאדם נמצא באמצע התעלות בעבודת ה', כל שהוא עושה זאת כראוי, כלומר שהוא עושה זאת עם הקב"ה, כי בלעדיו אי אפשר להצליח, והיינו שהוא בוטח בהקב"ה ומתפלל אליו עד שהקב"ה עוזר לו, והוא רואה שהקב"ה הוא זה שהביא אותו למדרגה הבאה. כשהאדם נמצא במצב כזה, הוא מתחיל להרגיש את ה'והיה אם שמוע'.** הוא מבין שהוא מדבר והקב"ה עונה לו. והוא מתחיל להרגיש איך שהקב"ה אומר לו: אל תעשה כך וכך, והוא שומע לו. הקב"ה גורם לאדם להכשל, וכשהוא רואה שהוא לומד מהכשלון, הוא אומר: אמשיך לדבר אתך כי אפשר לדבר אתך.

אי אפשר להבין. וכן אומרים לו את הידיעה שהתורה מלמדת אותנו.

אך כשהאדם הולך וגדל, אז הוא צריך להיות מהלך בעבודת ה', **לשנן הוא צריך לשנן את המשנה בפאה אלו דברים שהאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז** ואת הפרשה והיה אם שמוע ואם בחקותי תלכו, **והוא צריך להיכנס לאותו מצב, ואז יבין הכל באופן בהיר ונהיר**, ויבין גם שאינו צריך להבין **חשבונות שמים**, ושאינן סתירה בין השנים. ויצחק על אלו החושבים שיש בניהם סתירה. האנשים שחושבים שיש להם קושיות, מסכנים! זה סימן שהם עומדים בחוץ, הלוואי ייכנסו פנימה. האנשים שמפלפלים, הלוך ושוב... כשמפלפלים, עומדים בחוץ. זהו הכאב הגדול. כשממצאים בפנים, הקב"ה דיבר אתי היום, הקב"ה דיבר אתי אתמול, הקב"ה דיבר אתי מחר, כי זה מה שהקב"ה רוצה, להיות בקשר עם הנבראים, כי נתאוו להיות לו דירה בתחתונים. לכן הוא נתן לנו תפילה, ולכן נתן לנו תורה.

סיכום קצר

לסיכום בקצרה: לאחר שרבינו המחבר אמר בבהירות שיש מהלך אחד בלבד שהעולם מתנהל על פיו, והוא המהלך של והיה אם שמוע ואם בחקותי תלכו, הוא בא ואומר: יש אנשים שיבואו לשאול קושיות, אך שים לב! אינו מוכרח שקושייתם היא קושיא

כל דבר מדוע עשה ה' ככה, אתה סך הכל בשר ודם, הירגע! הקב"ה יודע מה הוא עושה ואינך צריך להסביר. כך גדלנו וכך חי יהודי תמיד. ומצד שני יש את שפת התורה, והיא שיש סדר ומהלך, וכך חי היהודי, הוא קם בבוקר ואומר והיה אם שמוע ומאמין בזה, ואומר אם בחקותי תלכו. הקב"ה אומר לו למד זאת לאהבה וליראה את שמך, אלו דברים שהאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים, והשכמת בית המדרש, ות"ת כנגד כולם. למה אתה אומר זאת? למה אומרים לו לאדם שיאכל את פירותיהם בעולם הזה? הלא בין כך ובין כך לעולם לא אבין, וכל פעם שתבוא איזו צרה יאמרו אין מבינים חשבונות שמים! למה צריך כל יום ללמוד ולשנן? באיזו השקפה צריך האדם לחיות, בזו או בזו?

התשובה היא, כי הנה הילד הקטן שאין לו שכל להבין, אומרים לו הידיעות בלי להבין. זהו חינוך, תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב. אומרים לו מושגים. אין לו מושג באמת, אבל צריך לומר לו, למה? כי אחר כך כשהשכל יתחזק, יבין מעט יותר מה זה לולב ומה זה סוכה, ולאט לאט יובנו לו הידיעות. כשתינוק נולד, צריך ללמוד עמו תורה, צריך לומר לו את שתי הידיעות, את הידיעה הראשונה שהקב"ה מנהל את העולם ואין אנו מבינים כלום. חייבים לומר לו את הידיעה, כי בוודאי אין אנו מבינים, כי

הם אלו שהביאו אותך למדרגה יותר גבוהה, וכשמתרחשים דברים בחיך, אתה רואה בהם המשך בדיבורו של הקב"ה אליך, ואז אין צריך לענות ולא מתקיים בך אל תען כסיל כאולתו, וכל כמה שהאדם חי באופן זה, חייו נעשים מתוקים ונעימים יותר, והוא רואה שהוא יכול להתחיל ללמוד שער הבטחון מתחילתו. לא לא, אני רוצה עוד פעם. זה כל-כך מתוק. כי עכשיו יש לו קירבה. הוא לומד אותו לא מבחוץ, אלא מבפנים. כל החיים צריך לחיות באוירה זו.

עמוקה. כדי לשאול צריך להיות במדרגה גבוהה של עבודת ה'. כעת אל תישאר לעמוד בחוץ, היכנס פנימה. איך נמצאים בפנים עד שהקושיא מפסיקה להטריד? כשנמצאים באותו מצב מסוים שהציג רבינו המחבר. **מתגברים בעבודת האלוקים ובוטחים בו שיעזור לעלות למדרגה חדשה, וכוספים להגיע למדרגה חדשה, כך יש לאדם גם ענוה וגם שמחה, ואז הוא רואה איך הקב"ה מדבר עמו, ואתה רואה איך דברים שהיו נדמים ככשלוונות לא היו כשלוונות, ואדרבא,**

לזכות הרה"ח ר' מאיר הכהן שבדרון הי"ו
 ולבנו כמר יוסף הי"ו לרגל הכנסו לעול המצוות
 יהי רצון שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה

יום ב' פרשת לך לך - ה' מרחשון תשפ"ב

נסיון החיים לקיים רצון ה' למען כבודו יתברך בלבד

לאבותיו, ילמד מזה מה המצב שהוא עובר בו, למה הוא צריך לעבור אותו, ואיך יוכל לעבור אותו על-פי התורה.

ולכן צריך ללמוד את פרשיות היטב ולהתעמק בהן בכל שנה ושנה ולהוציא מהן היסודות שיכולים להאיר את החיים, שהרי בפרשיות אלו נאמר מה עובר על היהודי ואיך ייגש לזה, ונותנות לו את הכח לעבור אותו.

ידוע שהבעש"ט הק' זי"עי לימד את תלמידיו שילמדו באופן זה את הפרשיות, היינו שיראה האדם את עצמם בתוך הפרשיות וישמע את הקב"ה מדבר אליו מתוך הפרשיות, ויראה איך הוא נותן לו נסיון פלוני ופלוני ומורה לו דרך איך להתמודד אתו נכון, ומראה לו מה יקרה אתו אם אכן יעבור אותו נכונה.

לך-לך להנאתך ולטובתך

ובכן נלמד את הפסוקים הראשונים בפרשתנו כפי שהרה"ק מאפסא זי"ע"א לומד אותם, ונראה שהוא נוגע לכל

מעשה אבות סימן לבנים

כתב הרמב"ן פרשה זו על הפסוק (יב, ו) "ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ" אשר נראה כמיותר, כי מה איכפת לנו מהיכן הלך ולאן הלך ומי היה אז בארץ, וזה לשונו: אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בסיפור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאילו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלושת האבות, יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבוא לזרעו.

פירוש: המקרים שאירעו לאבותינו, הם מקרים שיאירעו לאומה הישראלית הן בכללות והן בפרטות לכל אחד ואחד מהאומה, וכשיתבונן יהודי במה שאירע

מביא רק הצריך לפשוטו של מקרא, או שהוקשה לו איזה קושיא לכן מביא בכל מקום הדבר אחר כדי שיתורץ בזה, וכאן לכאורה הוא שפת יתר.

עוד כתב לדייק מה שרש"י פירש תיבת מארצך לאחר שסיים לפרש את כל ההבטחות, וכך פירש בסוף הפסוק השני "מארצך - והלא כבר יצא משם עם אביו ובא עד לחרון? אלא כך אמר לו: התרחק עוד משם וצא מבית אביך", ולכאורה אינו לפי הסדר, שהרי תיבת מארצך כתובה בפסוק הראשון, לך-לך מארצך. אתמהה!

נסיונו הראשון של אברהם אבינו

מבאר ה'אוהב ישראל' בלשונו הקדוש: ונראה כוונתו על פי דאיתא **במדרש** (ב"ר לט, ט) נסיון ראשון בלך לך (לך-לך מארצך) היינו כאן, ונסיון האחרון בלך לך (לך-לך אל ארץ המוריה) היינו בהר המוריה. והנה מאוד ייפלא מהו הנסיון הלזו פה כל כך גדול בלכתו מארצו שהכתוב משבחו באמרו וילך אברם כאשר דבר אליו ה', וכי יעלה על לב איזו בריה שלא לציית לדבר ה' ח"ו אף פחות ערך הרבה בכמה מדרגות מאברהם אבינו ע"ה אם היו זוכין לשמוע דבר ה' מפיו יתברך אפילו שילך מסוף העולם עד סופו, בודאי מי הוא פתי אשר לא ישמע אל דברי אלוקים חיים המדבר אתו עמו, ואם כן מהו שבחו של אברהם אבינו ע"ה? וביותר תימה מהו הנסיון הלא שכרו

אחד, וכשנלמד זאת מתוך התורה, נזכה לבהירות ולסייעתא דשמיא.

הנה **רש"י** פירש: ויאמר ה' אל אברם לך-לך מארצך - להנאתך ולטובתך, כלומר, אמנם יעברו עליך דברים שאינם פשוטים, אבל תדע לך שהכל הוא להנאתך ולטובתך. ובהמשך הודיע לו הקב"ה מה יהיו כל הטובות שיצמחו לו מזה. הראשון, ואעשך לגוי גדול - שם אעשך לגוי גדול, אך כאן אי אתה זוכה לבנים ואחר-כך: ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, ואברכה מברכך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחת האדמה.

והנה רש"י לאחר שפירש משמעות כל ההבטחות שהבטיח לו הקב"ה, כתב: דבר אחר ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלוקי אברהם. הוי אומר: תועלת נפלאה תהיה לך ברוחניות אם תעשה רצוני, שעל ידי כן תדבק בי וְתַעֲשֶׂה מרכבה לשכינה, עד שכולם יזכירו את שמי עליך, אלוקי אברהם. וממשיך רש"י: ואברכך זהו שאומרים אלוקי יצחק, ואגדלה שמך זהו שאומרים אלוקי יעקב.

התמיהות בפירוש רש"י

והקשה ה'אוהב ישראל': הדבר אחר שהביא רש"י ז"ל הוא אך למותר, דזאת ידוע אם היה רוצה רש"י ז"ל להביא כל הפירושים שהובאו במדרשים על כל פסוק, תקצר היריעה מהכיל, אך אינו

ולהנאתו הגם שידע באמת שיצמח לו מזה כל טוב כמו ששמע מפי השי"ת, עם כל זה לא השגיח על זה והסיח דעתו לדבר אחר, היינו רק לקיים דבר ה', ולעשות נחת רוח ליוצרו שיתגדל ויתפרסם אלוקותו יתברך לעיני כל הברואים בכל מקום בואו, זהו עיקר כוונתו בהליכתו זאת.

והנה בעת שנאמר לאברהם נבואה זו לך-לך מארצך כו' אז תיכף ומיד עמד לנגדו היצר הרע על ימינו לשטנו, וחיזק אותו לילך בזריזות לקיים מצות השי"ת ובפרט שיצמח לו מזו טובות הרבה כמובן מדבר ה', כי הסביר לו הדברים על אופן זה רק להנאתו ולטובתו, כפירוש א' של רש"י ז"ל, כאן אי אתה זוכה לבנים כו', ובוודאי מהראוי לקיים מצות הליכה זו מארצו עבור טובה זאת שיזכה לבנים חוץ משארי טובות, היינו ואברכך בממון ואודיע טבעך בעולם ויתפרסם שמך הטוב בעולם, ויתמסרו הברכות בידך לברך את כל אשר תחפוץ, והכניס בלבבו ומחשבתו חמדת טובות עולם הזה הנצמח לו מזה, וזה ידוע גודל התאוה וחמדה של בני אדם בדרכים הללו.

אמנם אברהם אבינו ע"ה לגודל צדקתו ומחשבתו זכה ונקיה הבין שלא זהו דרך הטוב והישר בעיני אלוקים לעשות ציווי ופקודתו עבור מצפוני הטובות שיבואו לו מהעבודה הזאת, כי זה אינו נקרא עובד את

בצדו שהשי"ת הבטיחו שעל ידי הליכה זו ירויח כל כך טובות והברכות לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות?

אכן שורש הדבר הוא כך, דודאי עיקר עשיית איזה מצוה או איזה עובדא הוא שלא יעשנה האדם לשום איזה פניה לטובת עצמו ח"ו, רק שיהא במחשבה זכה טהורה ונקיה לקיים דבר המלך מלכו של עולם, יהיה מה שיהיה, ואחר כוונת הלב הן הן הדברים.

(אכן דבר זה מלווה את האדם במשך כל שנות חייו, ואם האדם מתרגל עצמו לעשות הכל לתועלת עצמו, הוא נשאר כך עד יומו האחרון. הנה הוא מתפלל ביו"כ בכל הרצינות, אך כוונתו כדי שבנו יראה איך הוא מתפלל, ומחמת עוד חשבונות מחשבוניות שונים, והגם שהם מחמת דברים רוחניים, סוף כל סוף עבד את עצמו, כי חשב מתחילה ועד סוף מה הוא יכול להרוויח.

הציעו לו משרה בישיבה, הוא חושב מאה פעמים: באיזה שיעור מדובר? בשיעור א' או בשיעור ב'? איך מסתכלים על מג"ש בשיעור א' ואיך מסתכלים על מג"ש בשיעור ב'? כדאי להיות מג"ש בשיעור א' או בשיעור ב'? חשבונות על גבי חשבונות. חבל! הלא אתה עושה את הדבר הנכון, למה תקלקל אותו עם חשבונות של אינטרסים אישיים. נסיון החיים הוא, וזה היה גם נסיונו של אברהם אבינו, כהמשך לשון ה'אוהב ישראל').

ועיקר הנסיון של אברהם אבינו ע"ה היה שמחשבתו היתה זכה ונקיה וטהורה בלי שום סיג ופסולת ח"ו לכוון בהליכה זו שום דבר לטובתו

(ראו נא כמה פעמים התורם מבקש שיראו לו את שמו לפני שמפרסמים אותו לראות אם הוא כתוב באותיות גדולות מספיק, ולא לכבוד עצמי אני מבקש, אלא בשביל התועלת שבדבר, כדי לפרסם עושי מצוה, והקב"ה עומד שם ואומר: את מי אתה מרמה? וכי סבור אתה באמת שאתה יכול לרמות אותי?! אכן על אברהם הכתוב מעיד ומצאת את לבבו נאמן לפניך).

וזהו שהתורה הקדושה מעידה עליו וילך אברם כאשר דבר אליו ה', רוצה לומר במחשבה זכה וטהורה ובהתלהבות גדולה רק לקיים דבר ה', ולא לשום דבר להנאת עצמו, אך לפרסם אלוקותו יתברך ויתעלה בכל העולם וכו' וזהו כוונת רש"י ז"ל שהוקשה לו גם כן מהו הנסיון כנ"ל, לכן מקודם הביא פיתויי היצר הרע שהכניס במחשבתו שילך לטובתו, ואחר כך פירש הדבר אחר שהוא באמת מחשבתו של אברהם אבינו ע"ה (אשר הכל הוא פירוש התיבות "לך-לך"), ובסוף התחיל לפרש הפסוק מארצך לפי פשוטו, כדרכו הטוב.

נסיונות שבכל יום

עד כאן פירושו של הרב מאפטא זיע"א, וכמה נפלא הוא כשמבינים שהוא מדבר לכל אחד מאתנו, שהרי נסיון גדול הוא עד מאוד, וכל נסיון קשה ניתן לכל יהודי. צריך לשנן זאת שוב ושוב: אם פסוק הוא בתורה, הוא מדבר לכל יהודי. ראו נא כמה דברים יש שהאדם בין כך מחויב לעשותם,

השי"ת, רק עובד לעצמו עבור טובתו, וכשהתבונן בדבר נתוודע לו בבירור שהוא מפיתויי היצר הרע, ומיד התחיל וצווח "דבר אחר", **והיפך במחשבתו פירוש דברי השי"ת לרצונו יתברך ולכבודו יתברך רק לעשות בזה נחת רוח ליוצרו,** ולא הפן ליצר אפילו במחשבתו, רק על כוונה אחרת הרצויה, להיות דרכו והלכו בקדושה (כלומר שיתמסר לעבודתו יתברך בלי שום פנייה עד שיעשה מרכבה לשכינה), היינו ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלוקי אברהם, רצה לומר שיתגלה ויתפרסם אלוקותו יתברך בכל העולם על ידי מידת החסד של אברהם אבינו ע"ה, ואברכך, זהו שאומרים אלוקי יצחק, רצה לומר שיתפרסם אלוקותו יתברך על ידי מידת היראה והפחד שהוא מידתו של יצחק, וכן על ידי מידתו של יעקב.

וזהו באמת נסיון גדול שהיה יכול לקיים מצות ה' בהליכה זו הגם אם היתה כוונתו לטובת עצמו ולהנאתו גם כן, ועם כל זה לא עירב במחשבתו שום פסולת וסיג מפיתויי היצר הרע, רק **מחשבתו היתה זכה ברורה ונקיה רק שיתגלה מזו ההליכה כבודו יתברך לעיני כל באי עולם, ומחשבתו הטהורה בזה לא היה נגלה לשום בריה רק לפניו יתברך אשר לו גלוי כל תעלומות,** והוא ידע באמת לבו הזך והמצוחצח שלא עשה זאת לשום הנאת עצמו זולת לכבודו יתברך. וזהו שאמר הכתוב (נחמיה ט, ח) ומצאת את לבבו נאמן לפניך דייקא. והבן.

העולם, ואחר-כך עברה לספר על חורבנו ועל בנייתו מחדש, וכך סיפרה בהבלעה על עשרה הדורות, הכל כדי להגיע לאברהם אבינו, כי עכשיו התורה מתחילה עבודת ה'. עד עכשיו צריך היה לעשות את העולם עולם, לכן התורה מעבירה את אלפיים השנים בקצרה, ועכשיו מתחילה עבודת ה'. אברהם אבינו הגיע לעולם, בן ג' שנים הכיר את בוראו והתחיל לעבדו, וזהו הנסיון הראשון שלו.

אומר לנו הרמב"ן: מה אתה מסתכל ימין ושמאל? **מדברים אליך! זוהי אמונתנו**, אני מאמין באמונה שלמה שזאת התורה לא תהא מוחלפת. הלא התורה דבר ה' היא, נצחי ואמיתי בכל אדם ובכל זמן.

תארו לכם אחד קורא בתורה פרשת עקב: ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך וגו' ואומר: אין זה פשוט, אלא מעשה שהיה. טפשות היא! הלא התורה מדברת אליך, שתירא מפניו. לימדנו הרמב"ן ולאורו הלכו כל רבותינו צדיקי החסידות, שנבין **שכך הקב"ה מדבר אתנו בכל התורה כולה**. הקב"ה אומר לנו: הנה אני נותן לכם מצוות, ואני מבקש מכם שתתחילו לשנות מחשבות לבבכם, לא מה אני הולך להרוויח, אלא **איך יגדל כבוד ה' בעולם**. כל החיים צריך לעבוד על זה, אבל מי שחושב שמדובר במדרגות גבוהות ואינו שייך אליו, הוא נמצא עובד את עצמו.

והנסיון הוא לעשותו כראוי וכנכון, לכבודו יתברך ולא לכבוד עצמו, ונביא כמה דוגמאות לדבר.

יש מי שמציעים שידוך לבתו, הבנה נתבונן: הוא צריך לעשות לה שידוך? כן. הוא צריך לחפש שיהיה הבית בית טהור? כן. הוא מקיים בזה מצוה? כן. הוא עוסק בפרייה ורבייה כשהוא עוסק בחיתון בתו. אך אז בא היצר הרע ואומר לו: שמע נא יקירי! הלא מדובר במשפחה מפוארה, כדאי לך. הרי זו בתך הראשונה, ואם תכניס אחד ממשפחה כזו לביתך, זה יהיה טוב לכל המשפחה, ואחר-כך תוכל להמשיך לעשות עוד שידוכים מעין אלה...

והנה פעמים הרבה יש שהשידוך אינו השידוך הנכון, כי הוא עצמו ידע שיש בעיות רבות בשידוך זה, אך הוא ויתר עליהן משום שלא היה יכול להתגבר, כי הכבוד הכריע את הכף. ברם לא על זה דיבר הרב מאפטא, אלא על מי שבסוף לקח את השידוך הנכון, והוא ענבי הגפן בענבי הגפן, כי אעפ"כ **רצון ה' שהאדם יטה את ראשו ויעשה את מה שהוא מחויב לעשות כדי להרבות אלוקות בעולם**, ואם לא יילחם עם עצמו להטות את ראשו, אלא ילך על-פי נטייתו הטבעית, יהיה עסוק בכל עת לחשוב מה ירוויח, ונמצא עובד את עצמו.

זאת התורה לא תהא מוחלפת

התורה התחילה לספר על בריאת

אמנם הדבר קשה מאוד, כי התרגלנו לחשוב כל היום מה אנו הולכים להרוויח, אכן זוהי עבודת האדם לשנות את מחשבתו, לא מה אני הולך להרוויח, אלא **מה אני יכול לעשות בשביל להרבות אלוקותו בעולם.**

מתוך שלא לשמה בא לשמה

ונרחיב מעט כדי להבין איך לעשותו: מאחר שנשמת האדם מחפשת תענוג, כשבאים ואומרים לו תעשה רק למען כבודו יתברך, זה מחזיק אצלו ליומיים בלבד, ולאחר מכן הוא חוזר למה שהיה, שהרי הוא מחפש תענוג. אכן הקב"ה נתן לנו עצה לכך, ואמר לנו: **מותר לך לשון לעצמך שאם תלך עם הקב"ה ייטב לך בזה ובבא.**

וחילוק גדול יש בין אופן המחשבה הראשון לבין אופן המחשבה השני. אופן המחשבה הראשון הוא, שהאדם חושב שירוויח על ידי כן בעולם הזה באופן מעשי, יהיה לי כסף ובנים ועוד. לעומת כן, אופן המחשבה השני הוא, שהאדם אומר לעצמו: אין טוב לי ללכת בדרך קצרה, אלא אלך בדרך ארוכה וייטב לי. עדיין אינני במדרגה למסור את נפשי להשי"ת בזה ובבא, וכמו שאמר הרה"ק ה"ישמח משה זיע"א: מסכים אני שישליכו אותי מהעוה"ז ומהעוה"ב, העיקר שיבוא המשיח. עדיין אינני במדרגה שלא אחשוב כלל על עצמי אלא על הקב"ה, אבל עכ"פ אינני חושב על מה אני עתיד להרוויח, אלא

העבודה המוטלת עליו היא, שיבחר לעצמו דברים קטנים, ויאמר: אותם אני עושה לא בשביל להרוויח אלא מחמת רצון ה'. ולאט לאט ישנה את מחשבות לבו, שהרי כך הוא הכלל, שכאשר האדם מכניס מחשבות בלב עוד ועוד, בסוף מתחיל לחשוב כך. ולכן אמר הקב"ה למד את התורה והיא תשנה את מחשבותיך, וזוהי הדוגמא, למד את הפסוקים עם רש"י ועם דברי האוהב ישראל, והתחל לשנות את מחשבותיך.

נמצא עובד ה' כל ימיו

הנה האדם קם בבוקר ומיד הוא נזכר במשימות הממתינות לו, אני צריך להתפלל כי היהודי צריך להתפלל, אני צריך לעשות כך וכך כי עלי לעמוד באחריות. לא! שנה את מחשבתך! לא משום שעליך לעמוד באחריות, אלא משום שאתה רוצה לעשות רצון ה'.

ובעיקר, הדבר נוגע למי שהולך לעבוד לפרנסתו, כי הגם שהוא יודע שהוא עושה רצון ה', כל שהוא מלא במחשבות אשקיע כך וכך וארוויח כך וכך ויגדל הוני, הרי כל מה שעושה להנאתו ולטובתו הוא עושה, אבל אם יטה את מוחו ויכניס מחשבה בלבו שהוא עובד בשביל לעבדה ולשמרה, יש לי תפקיד ואמלא אותו, בלי לשקר ובלי לרמות, ובלי לוותר על קביעות העתים או על דבר אחד מהיהדות, אזי הוא עובד בכל עת אך ורק למען כבודו יתברך.

שהוא עושה באופן הנכון ביותר על-פי התורה.

בהתהלכך תנחה אותך

אף בספה"ק "דברי ישראל" להרה"ק ממאדז"ץ זיע"א פירש כעין זה הפסוק "לך-לך מארצך", וכתב שאם האדם הולך ואינו מכוון להרוויח, הרי אינו יודע לאן הוא הולך, וכיון שכן מתקיים בו אל הארץ אשר אראך, היינו כלשון הכתוב (משלי ו, כב) בהתהלכך תנחה אותך, שהתורה עצמה תנחה אותך בדרכך.

כשהאדם מבקש להרוויח לבד, הוא הולך לבד, וממילא הקב"ה עוזב אותו. אתה מבקש לקחת את הטובה לבדך? אתה מבקש לעשות את מה שאתה עושה בשביל טובתך? תסתדר לבד. הבה ונראה כמה כבוד תוכל ליטול לבדך בעשר אצבעותיך.

מוותור לא מפסידים

וכאן יש עומק נפלא: יש שהאדם עומד בפני מציאות מסוימת אשר לפי טבע אותה מציאות אם יעשה דבר מסוים, יקבל בתמורתו איזה רווח. ולמשל, הוא עומד בפני מאכל ערב, ויודע שלפי הטבע אם יאכל את המאכל, ירגיש תענוג, כי התענוג והמאכל קשורים זה בזה.

אולם הקב"ה אומר לאדם: אם

על התכלית שהיא להתקרב אל האלוקים ולפרסם שמו בעולם, אך תוך כדי כך אעלה במחשבתי שיהיה לי טוב בהרבה כאשר אבטל את עצמי להקב"ה.

אופן מחשבה זה נקרא אמנם שלא לשמה, אבל על כגון דא אמרו חז"ל "לעולם ילמד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", ונמצא שהוא כשר וראוי, שהרי כך צונו הקב"ה שנוכח בכל עת שהעולם מתנהל על פי החוק המבואר בפרשת והיה אם שמוע ובפרשת אם בחקותי תלכו, ושההולך בדרך התורה אוכל פירות בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב. אך על האדם לזכור שזה הולך רק עם הקב"ה ואין ביכלתו להרוויח על ידי שיעשה ויפעל בכוחו ובעוצם ידו, אלא הוא מבטל את עצמו להקב"ה, ואז ממילא יהיה לו טוב, כי הקב"ה הוא מקור הטוב, וכשהאדם מתבטל אליו במחשבתו ובלבו ועושה את רצונו, ממילא הוא מתקרב אליו, וכשהוא מתקרב אל מקור הטוב, ממילא טוב לו.

זהו המהלך שעל האדם להחדיר בלבו לכשיעמוד בפרשת דרכים: שאעשנו בשביל הכסף או לא? יכוון אז במחשבתו שאין הוא עושה אותו בשביל הכסף אלא בשביל להרבות כבוד ה' בעולם, ואז יהיה לו קל יותר לזכור תמיד שאם הוא רוצה להצליח בזה ובבא, הוא צריך לעשות כל מה

נטילת התוצאה בידי, מתוך אמונה שאם הקב"ה אמר לו לך-לך אל הארץ אשר אראך, **אין הוא צריך לראות את התוצאה בעיני הבשר שלו, כי הקב"ה יביאנה לו מצד אחר. משקל האדם בעמדו לפני החלטה אם לעשות או להימנע, צריך להיות רק האם הוא נכון או לא, האם הוא יקרב אותי אל ה' או לא.** אם אני מרגיש שזה יביא אותי לידי ביטול בה', אני עושה אותו, ואם אני מרגיש שזה יביא אותי לידי דברים אחרים, אינני עושה אותו, והכסף אינו נלקח בחשבון כלל.

להעלות אותו על נס

יאמר האומר: אבל למעשה יתכן שזהו הדבר הנכון שהרי אני הולך להרוויח כסף רב על ידו, והרי רצון ה' שיהיה לי כסף כי יש לי משפחה ברוכה. לא! אינך הולך להרוויח מזה, כי אין מרוויחים מהפעולות, אלא ממתת ידו של הקב"ה, **והקב"ה בוחן אותך עכשיו לראות אם אתה בוחר באלוקי אברהם או שאתה בוחר בממון ובנים.**

התבוננו וראו! הרי אברהם אבינו חשון בנים היה, ויודע היה שרצון ה' שיהיה לו בנים, ועכשיו הבטיח לו הקב"ה שאם ילך מארצו יהיה לו בנים, למה היה נחשב אצלו הדבר לחטא אם היה הולך למטרה זו, עד שיאמר על כך הרב מאפטא שהוא מפיתויי היצר הרע? וכי זהו חטאו של אדם שרוצה להוציא רצון ה' מן הכח אל הפועל?!

תווך על התענוגים הקשורים לפעולותיך, אתן לך את כל אותם תענוגים משלי, אך הם לא יהיו קשורים למה שאתה עושה ולא תוכל לראות איך תקבל אותם תענוגים.

דוגמא לדבר: יהודי מטייל ברחוב העיר בשבת קודש ולפתע הוא עוצר ממהלכו, שטר מגוהץ של מאה דולר השוכב על הארץ מראה לו פנים שוחקות. היהודי עומד עכשיו בפני נסיון. הוא אומר לעצמו: אני רואה בחוש שאם אגביה את השטר, ארוויח מאה דולר, ואם לאו - לא ארוויח. הרווח קשור בקשר הדוק לפעולת האיסור. אך מיד הוא מתנער ומחזק את עצמו: בטוח הנני שלא אפסיד בגלל שמירת השבת, וללא ספק ארוויח ממקום אחר. הנה למעשה אינו רואה איך, ונמצא שהוא מוותר לראות בעיני הבשר את הכסף, וזה בעצם היה נסיונו. זהו הנסיון של "לך-לך אל הארץ אשר אראך". תווך על נטילת התוצאה בידי, אך **דע לך שאינך מוותר על התוצאה, אלא אתה מוותר על נטילתה בעשר אצבעותיך.**

והאמת שבכל נסיון עומד האדם במצב זה. לאדם ברור שאם יעבוד יתפרנס ואם לאו לא יתפרנס, אלא **שהוא משנן במחשבתו שהפרנסה אינה תלויה בהשתדלות, כי הקב"ה הוא הזן ומפרנס הכל.** אכן בבואו שעת האפס, וכבר הציעו לו עסקא כשרה וראויה, אף שם **עבודתו לוותר על**

או שזה יגרום לך להיות טרוד כל השבת במסחרך? זה יביא אותך יותר אל התכלית להיות מרכבה לשכינה עד שיקראו עליך אלוקי אברהם או לא? זהו הנסיון, ותזכור שאם תהיה מרכבה לשכינה יהיה לך גם בנים וממון ולא יחסר לך כל.

בין עובד ה' ללא עבדו

הנה יש שהאדם מנהל משא ומתן עם חבריו והעורך דין מציע לו שיכניס בשקט איזה סעיף לרעת חבריו ויסתמך שחבריו לא ישים לב אליו. כמו כן הוא מציע לו לעשות כל מיני הערמות ורק בשלב האחרון לפני הסגירה, אז יאמר לו שאינו מסכים רק על מנת כך וכך וחבריו לא יוכל למשוך, וממילא ירוויח הוא עוד עשרים אלף דולר.

נו, זה יקרב אותך להיות מרכבה לשכינה? מה אתה סבור? כן, אבל שאלתי רב ואמר לי שמותר. לא! לא זה הנושא עכשיו. הנושא הוא האם זה יקרב אותך אל הקב"ה או ירחיקך. חדל לך מלעשות דברים כאלה.

זהו הנסיון בכל דבר, אתה עובד את עצמך או אתה עובד את ה'? ואכן **אם אתה בוטח בהקב"ה תגיע מיד למסקנא שלא לעשות דברים המרחיקים אותך ממנו, והיינו כל הדברים הנגועים בקנאה ותאוה וכבוד, שאינם מועילים מאומה ורק מוציאים את האדם מן העולם.**

מאזני צדק

אכן כעין זה ממש אומרים בני אדם בענין הממון: מה רע לעבוד בשביל להרוויח כסף? הרי הקב"ה הציע לי את הכסף, שהרי זימן בפני עסקא זו, ועסקא זו מניבה כסף. ומה אתם סבורים אני הולך לעשות אם הכסף, וכי אני הולך לעשות בו עבירות ח"ו?! הלא אני הולך לקנות בהם צרכי שבת ויו"ט ולהחזיק משפחה שלמה ולהשיא את צאצאי! מה הבעיה?

ברם התורה לימדנו שאין הדבר כן. אמנם אין שום איסור לא בבנים ולא בכסף, וכן נתן הקב"ה לאברהם אבינו גם בנים וגם כסף לרוב, אבל **הקב"ה רוצה לראות דבר אחד, מה המשקל שיש לך במוחך שעה שאתה עומד בפני פרשת דרכים אם לעשות או לחדול, וכמו כן לאחר שהגעת להחלטה לעשות, מה אתה משנן במוחך מאז ואילך בסיבת עשייתך אותו.**

ואם אמנם איננו במדרגה לחשוב בכל עת את המחשבה הנכונה, **עכ"פ עלינו להתנהג כן בעמדנו בפני קבלת החלטה.** יזכור מי שעומד בפני קבלת החלטה שהגם שנדמה לו שירוויח כסף אם יעשנו, הלא יתכן שיפסיד מצד אחר, ולכן השאלה היחידה צריכה להיות **אם יתקרב על ידו אל האלוקים או ח"ו יתרחק.** אם תעבוד בערב שבת אחר הצהריים בהסתמך על היתרים, האם השבת שלך תאיר יותר מחמת כן

הקדושים הנמצאים בתוך לב היהודי ומעוררים אותו לתשובה. יידע האדם שכאשר הוא מתחיל לעשות פעולות למען כבודו יתברך, ועושה הכל בהצנע לכת כדי שלא ייודע לאיש, לא אשתו ולא הילדים, כי אם בינו לבין קונו בלבד, הוא מעורר בזה חלק אחד שכבר נמצא אצלו, והוא אותו חלק שאברהם אברהם אבינו תיקן בעמדו בנסיונו בגבורה ללכת מארצו וממולדתו למען הרבות כבוד אלוקים בעולם ולא להנאתו ולטובתו, והרי הדבר לא היה קל לו כלל וכלל, וכפי שראינו בדברי הרב מאפטא, ועכשיו יש לו תועלת מרובה מתיקונו של אברהם אבינו שכבר סלל לו דרך לזה. ונמצא שאינו רחוק ממדרגה זו כפי שהוא סבור. הוא אמנם צריך לעבוד על זה, אבל אם יעבוד, יחזור חלק זה שכבר קיים אצלו ויתעורר.

ישנן האדם דבר זה וישתמש בו כיסוד החיים, ואז כשיעביר את הסדרא, ויאמר את הפסוק לך-לך מארצך וממולדתך, יהיה לימודו תורה לשמה, מאחר שכונתו להגיע לידי מעשה, לשמור ולעשות ולהתקרב אל ה' על-ידי עבודתו.

ברא כרעיה דאבוה

ועוד יש להביא חיזוק גדול ליסוד זה: הנה איתא בחידושי הרי"ם (וכן הוא בשפת אמת ובאמרי אמת), שבנן של קדושים, אע"פ שעליו להתאמץ כדי להיות ירא ושלם, מכל מקום דרכו יותר קלה משום שנסללה כבר על-ידי אבותיו. וכן הוא בשם הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א שבנן של קדושים נולד על פסגת ההר. וכן כתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א שאם רואים יהודי שאין לו נסיון בדבר מסוים, וכגון מי שקם באשמורת הבוקר בלי שום קושי, וכגון מי שמטבעו אוהב להיות נחבא אל הכלים ואין לו נסיון של כבוד, וכגון אנשי ירושלים מהדור הקודם שלא היה להם נסיון של עשירות, וכן הלאה, נדע שהסיבה לכך, משום שנשמה זו כבר תיקנה מידה זו, ועכשיו היא באה לעולם לתקן מידות אחרות.

והנה כל יהודי יש לו בפנים חלק מאברהם אבינו, והקב"ה מגן על חלק זה שלא ייפגם על-ידי החטאים, וזהו מגן אברהם. וזהו גם הפותח שער לדופקי בתשובה, היינו האבות

לע"נ האה"ח סעריל בת ר' יעקב בן ציון ע"ה

הנו"מ חנה

לרגל יום היארצייט הראשון

נדבת נכדה הרה"ח ר' מרדכי ביניק הי"ו

יום ג' פרשת לך לך - ו' מרחשון תשפ"ב

דרכי העלייה לעשות רצון ה' לכבודו יתברך בלבד

מלך עליו ולא לתועלת הנמשך לו.

אלפים שנות תורה

התחלנו לדבר בשיעור הקודם **שעבודת ה' בעולם הזה היא לא לדאוג לעצמו**, אלא לחשוב מהו הדבר הנכון, **איך אני מקיים רצון ה'**. וזה מה שאנו לומדים מפרשת לך-לך אשר היא הפרשה הראשונה שבה התורה מלמדת אותנו איך צריכה להיות התנהגות היהודי. הן כך אמרו **במסכת ע"ז** (ט, א) שאלפים השנים הראשונות הן שנות תוהו, שהן פרשת בראשית ופרשת נח, האנושות חטאה והגיע המבול וכו', ואפילו עשרת הדורות שלאחר נח, נכללו באלפים שנים אלו, ועכשיו כשנכנסים לאלפים השנים החדשות המתחילות באברהם אבינו, מתחילה תקופה חדשה, תקופת התורה, וממנה עלינו ללמוד איך צריך האדם להתנהג בזה העולם. והיסוד הראשון שהתורה מלמדת אותנו, הוא יסוד זה, כי גם אם יתנו לאדם תרי"ג מצוות, הלא יוכל לגשת אליהן בגישה בלתי נכונה, לכן

כאשר דיבר אליו ה'

בשיעור הקודם למדנו מדברי ה'**אוהב ישראל** זיע"א שעיקר נסיונו של אברהם אבינו כשאמר לו הקב"ה לך-לך מארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך, היה שיעשנו כאשר דיבר אליו ה', **דהיינו רק מחמת רצונו יתברך ולא כדי לקבל את כל הטובות וההנאות.**

ואכן כך פירש האוה"ח **הק'** מה שנאמר אחר-כך וילך אברם כאשר דיבר אליו ה', וזה לשונו: הודיע הכתוב צדקותו של אברהם כי **מה שהלך לא לצד הבטחות האמורות אלא לעשות דבר ה'**, ודקדק לומר כאשר דיבר ולא כאשר אמר כמו שהתחיל בתחילת הפרשה ויאמר ה', לאמת כדברינו, והוא יש לך לדעת כי כל מקום שיאמר הכתוב דיבור יגיד על דבר קשה, והאמירה היא רכה, וכאן הזכיר בתחילת הפרשה ויאמר ה' לצד שכל הדבר הוא להנאת אברהם, ובמעשה אברהם אמר כאשר דיבר, פירוש שעשה הדבר לצד גזירת

שכוונתו שלימה, ואף על פי כן ההכרחי לאדם לעשות ולגמור המצוה במעשה, **כי זה בלתי אפשרי לאדם שינמור על כוונתו בבירור שיהא בכוונה שלימה ברצון מלא, גם אם ידמה לו לאדם שכוונתו כוונה שלימה לעשות המצוה לשמו יתברך, לא יאמין לעצמו עד שיגמור המצוה, כי כן טבע חומר גוף האדם למנוע מלחשוב מחשבות ברצון מלא ושלם.**

הן כך אנו רואים תמיד בפסוקי התורה **שעיקר תכלית התורה והמצוות הוא לאהבה וליראה את שמו יתברך ולדבקה בו**, וכן לימדנו הבעש"ט **הק' זי"ע** שלא נטעה ח"ו לחשב את הצלחתנו בעבודת ה' בהשגה קטנה וחיצונית, עשיתי כך וכך מצוות, תרמתי כך וכך כסף לצדקה, יש לי בנים טובים, הצלחה נפלאה! חס ושלום! לא זוהי בחינת ההצלחה בעבודת ה'! **בחינת ההצלחה היא האם האדם זיכך את פנימיותו להתבטל יותר ויותר אל הקב"ה**. הנה הוא מוצא על דבר מסוים שעד לפני כמה שנים לא היה עושה אותו בשום אופן משום שהיה מתבייש מאחרים מה יאמרו ומה יגידו, ועכשיו הוא יכול לעשותו מפני שהוא מוכן לעשות גם דברים קשים למען כבודו יתברך.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

וכן מבאר שם בספה"ק **"נועם אלימלך"** שמזה הטעם אמרו חז"ל

צריך להקדים לו שיכוון בכל עת שרצונו לעבוד את ה'.

אכן היות שיש בזה מדרגות רבות, כי יש מי שכוונתו זכה ונקיה אך ורק לשם שמים, ויש מי שיש בכוונתו תערובת גם לשם שמים וגם לתועלת עצמית, יבוא אחד ויאמר: אם מדובר במדרגה גבוהה כל-כך, אם כן אינו קשור אלי, שהרי אני מכיר היטב את מצבי רחוק אני מדבר זה כרחוק מזרח ממערב. לכן מוטל עלינו לסדר ההבחנה בין המדרגות השונות בזה, כדי שיוכל האדם לדעת היכן הוא עומד.

רחמנא ליבא בעי

לשם כך נקדים כמה הקדמות. **ההקדמה הראשונה:** על האדם לדעת מה זו עבודת ה', הוא צריך לדעת ש**רחמנא ליבא בעי, הקב"ה רוצה ממנו שימסור לו את לבו ומוחו ואת כל כולו**. וכן הוא בספה"ק **"נועם אלימלך"** (פרשת וירא): **הבורא ברוך הוא וברוך שמו יתעלה אשר קדשנו במצותיו וצונו לקיים מצותיו**, אין צורך לו יתברך עשיית מצותיו, רק שזה ריח ניחוח לפניו יתברך שאמר ונעשה רצונו, **שעיקר רצון הבורא יתברך הוא שיהיה לאדם רצון מלא ושלם לעשות רצונו יתברך**, ונמצא אחר כוונת הלב הן הן הדברים, אם כיוון לבו לעשות איזה מצוה לשמו יתברך ברצון מלא ושלם, חשיב לפניו יתברך מיד כאלו כבר עשאה מאחר

מיוסדים על זה, להבטיח שהאדם נוסע בכיוון הנכון, כי הנוסע במכונית, הגם שהוא נוסע לאט, כל שהוא נוסע בכיוון הנכון, בסוף יגיע אל היעד, מה שאין כן אם אינו נוסע בכיוון הנכון, שאפילו ייסע במהירות עצומה, לעולם לא יגיע אל היעד, אלא יתרחק ממנו. אף כאן, אם כוונת האדם לגדל את שמו ואת שם משפחתו, אינו בכיוון הנכון, הוא יכול לנסוע ולנסוע, וכל כמה שייסע, יוסיף לתעות בדרך. ולדאבון לב דבר זה יתכן אע"פ שהוא עוסק בתורה ומצוות, עם כל מסכתא נוספת שהוא מסיים, הוא נעשה בעל גאוה יותר גדול, עם כל מעשה צדקה וחסד שהוא עושה, הוא מוסיף להתרחק עוד.

ובכן, על אופן זה צריך האדם ללמוד את התורה תמיד, לדעת שזה מה שנקרא עבודת ה', ומתוך כך לבחון עצמו בכל עת לראות היכן הוא עומד בזה.

הגוף מושך כלפי מטה

ההקדמה השניה: על האדם לדעת מצד שני שגופו מושך אל הצד השני. מאז שנולד גופו מבקש תענוג, והוא מנסה להשיג אותם מקנאה ותאוה וכבוד על כל צורותיהם וסעיפיהם. האדם צריך לדעת את מצבו, עליו לדעת שהגם שהוא משתדל ללמוד ולהתפלל ולקיים את כל המצוות עשה ולהשמר ממצוות לא תעשה, שהרי כך חונך על ידי הוריו ומוריו, מכל מקום

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ובלשון קדשו: ובאמת אמרו חז"ל (ברכות ו, א) חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, והטעם הוא כדברינו הנזכרים לעיל, **שעיקר הוא כוונת הלב** (כלומר, הביטול הגמור להקב"ה), והבורא ברוך הוא הבוחן לבבות וחוקר כליות יודע מחשבות זה האדם שהיה כוונתו לשמור ברצון שלם, לכן חושב לו כאילו עשאה. בשלמא מלך בשר ודם הרוצה לבחון את עבדיו ומצוה להם איזה עבודה לעשות אם יעשה בשלימות, לא יבחון את לבבם אם כוונתם שלימה לעבדו באמת וברצון, רק אחר שיעשו ויקיימו את מצות עבודתו אשר צוה עליהם, יראה לפי המעשה אשר עשו ויבחון קצת כוונתם, אבל הבורא יתעלה החופש כל חדרי בטן ובוחן כליות ולב, יודע תוכן כוונתו אם היא שלימה, אזי חשוב לפניו יתברך כאילו עשאה.

והאמת שעל יסוד זה עומד מאמר הבעש"ט הק' "במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא". כי כשהאדם מכון בשעה שהוא עושה איזו פעולה לכבוד עצמו ולתועלת עצמו, הוא שרוי בתוך עצמו להטיב לעצמו. מה שאין כן **כשהאדם משתוקק לקיים מצוות ה'** ואומר הלוואי ואזכה לעשות רצוני באופן הנכון, כי אז **במקום שמחשבתו של אדם, שם הוא, ונעשה רבוק להקב"ה.**

כמו כן הרבה מיסודות החסידות

נמצא שלאחר שיש לאדם ההקדמה הראשונה, והיינו שיודע **שעיקר תכלית עבודת ה' הוא לעשות הכל למען כבודו יתברך** ולא בשביל תועלת עצמו, עליו לדעת גם **שהגוף ימשוך אותו תמיד אל הצד השני, ולכן אם לא יאזור חלציו להלחם עם גופו, יפסיד את המטרה.**

הנשמה מושכת כלפי מעלה

ההקדמה השלישית: על כל יהודי לדעת **שקיבל נשמה גבוהה שהיא חלק אלוה ממעל, ובהיותה חלק א-לוה ממעל, היא משתוקקת לעשות את הדברים הנכונים ולהתמסר להקב"ה,** והיינו **לעשות הכל אך ורק לשם שמים,** ולכן אם יוכל להחזיק ראש איזה איזו משיכה באה מהגוף ואיזו מהנשמה, יוכל להוציא לפועל את כח הנשמה שבו.

ראיה לדבר ממה שאמרו **חז"ל** (ר"ה ד, א ועוד) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני, ובשביל שאזכה בה לחיי העולם הבא, הרי זה צדיק גמור. וכתבו **התוספות:** והא דתנן פרק קמא דמסכת אבות (מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, היינו באומות העולם שתוהין על הראשונות. והיינו כי הגוי כל מה שהוא עושה, אינו אלא לתועלת עצמו, ואפילו מי שנמנה על חסידי אומות העולם וחומרם מזוכך יותר, סוף כל סוף כל מה שהוא עושה, הוא כדי להרוויח משהו לעצמו, וכל-כך

היצר הרע היושב בין מפתחי לבו פועל עליו למשוך אותו לעבר ההנאות, ולמשל, בכל פעם שיש איזו סעודה עם בשר דשן, מיד הוא נמצא שם, כל אחד לפום הנאותיו, זה אוהב בשר, זה אוהב כבוד, זה אוהב ריקודים. הגוף תמיד יימשך אחר הדבר שהוא יכול להרוויח ממנו, אלא שתמיד היצר יעטוף אותו באיטלאל של מצוות, הוא כבר ימצא שדבר זה הוא מצוה, ודבר זה הוא ענין ודבר זה הוא סגולה, וכל אחד לפי מדרגתו וסביבתו, יעשה כל מה שיכול להביא לו הנאה ותענוג וירגיע את נקיפות מצפוננו בכך שהוא מקיים איזה ענין וכו'.

ואפילו יהיה האדם בסביבה שאין שם מאומה חוץ מלימוד התורה, עדיין גופו יוביל אותו לקחת הנאה לעצמו. הנה יש ישיבות שמייצרות את הרושם בין כותליה שחוץ מלימוד התורה אין כלום, אם אתה לומד כל היום ומפלפל בקצות ונתיבות, אשריך וטוב לך, ואם לאו, אתה אפס אפסים. נו, מה יעשה הגוף שנמצא בישיבה כזו? אכן כן, הוא יודע שאם הוא רוצה להיות בעל ערך בין חבריו, עליו להיות מוצלח, ומוצלח הוא מי שלומד ומפלפל היטב, ונמצא שבסופו של דבר תהיה כל מגמתו להרוויח לעצמו. וכן הוא אצל כל אדם בכל דבר שהוא עושה, כשיתן צדקה, יחשוב מה הוא יכול להרוויח, כשיקיים כיבוד אב ואם, יחשוב מה הוא יכול להרוויח, וכן הלאה.

שהנשמה מחפשת את העבודת ה' האמיתית.

שתי עבודות שהן אחת

והנה **עבודת האדם כלולה משתי עבודות, האחת לעשות את הדבר הנכון**, והיינו כשהוא עומד בפני פרשת דרכים, לבחור את הדבר הנכון על-פי רצון ה', והוא בין בקום ועשה ובין בשב ואל תעשה, עליו לבחור אם לעשות חסד אם לאו, עליו לבחור אם להתיישב ללמוד אם לאו, עליו לבחור אם לאחר לתפילה אם לאו, והוא צריך לבחור בטוב. והשניה היא, **לאחר שבחר בטוב והוא עושה את הדבר הנכון על-פי רצון ה'**, כי גם אז הוא עומד במלחמה, **אם לעשותו בכונה הראויה אם לאו.**

והאדם מחויב לזכור זאת ואינו רשאי לומר אינני במדרגה זו, כי אלמלא כן, יחיה את כל חייו ויתברר לו שלא עשה מאומה. והרי זה ממצות השבת אבידה להודיע דבר זה. האדם בטוח שקיים מצוה פלונית ומצוה פלונית, הוא מרגיש נפלא, וכשיבוא למעלה בשמים... הלא אנו מכירים את הכלל, עליונים למטה ותחתונים למעלה... אין ברירה, מוכרחים לזכור זאת בכל עת.

המדרגה הראשונה - הטובל בנגיעות

ומעתה נתחיל למנות **חמש מדרגות** בזה כדי שהאדם יוכל לראות היכן הוא

למה? משום שאין לו חלק א-לוה ממעל. אבל היהודי, מאחר שיש לו חלק א-לוה ממעל, אע"פ שאמר סלע זו לצדקה כדי להרוויח משהו, אם לא ירוויח, לא יתהה על הצדקה שנתן, וסיבת הדבר, כי **נשמת היהודי, אפילו של היהודי הפשוט ביותר, רוצה לעשות רצון ה' אך ורך למען כבודו יתברך**, ואע"פ שהיא מוסתרת בדרך כלל, כשיהיה במצב של מצוקה, היא תתפרץ החוצה במלוא עוזה ותפארתה.

והייתם לי סגולה מכל העמים

מקור נוסף הוא **באוה"ח הק'** (פרשת יתרו) על הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים, שפירש שהיהודי שונה במהותו מהגוי, ומביא כדוגמא מה שאמרו שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שהוא אצל היהודי בלבד ולא אצל הגוי, ואצל הגוי הוא להיפך, שאם חשב לעשות עבירה ונאנס ולא עשאה, נחשב לו כאילו עשאה. והביאור הוא כאמור, כי היהודי במהותו יש לו נשמה, ולכן כשיש לו מחשבה טובה, מתנוצצת נשמתו, ונמצא שנעשה באמת מה שהיה צריך להיעשות. מה שאין כן אצל הגוי, שגם אם יש לו מחשבה טובה, אין זו התנוצצות הנשמה, אלא הוא גוף שבמקרה רצה לעשות דבר שהוא נכון, ולכן אין שום סיבה לצרפה למעשה.

אלו הן שלוש ההקדמות שעל האדם לזכור: א. שעבודת ה' היא למסור את הלב והמח ושהמחשבה תהיה נכונה. ב. שהגוף מחפש בכל עת להרוויח. ג.

כלום חוץ מתועלתו האישית. מסתבר שצדקו אותן מדינות דמוקרטיות שהגבילו את כהונת נשיאיהן, כי חייבים תמיד למנות חדשים, שהרי הישנים מתדרדרים והולכים עד שמפסיקים לראות את טובת הציבור.

ויש להוסיף לחיזוק הדבר: הרי ידוע שהנסיון הוא היתרון הגדול ביותר בכל תחום, כי אין חכם כבעל הנסיון, ואם כן הדין היה נותן נותן שישאירו את הנשיאים שלושים שנה על משרתם, ולא להביא חדשים שחושבים שיודעים יותר טוב ובסוף כל תושבי המדינות סובלים בגלל טעויותיהם. ומדוע כל המדינות אינן מבינות כך? התשובה היא, כי הרבה יותר יסבלו תושבי המדינות אם נשיאיהם יישבו על כס השלטון שלושים שנה, שהרי ילכו ויתדרדרו במדרון הנגיעות וההשחתה, עד שכל רואיהם ושומעיהם יאמרו קול אחד שאינם ראוים להמשיך לשבת על הכסא אפילו יום אחד.

זוהי מדרגת עבודת ה' של מי שאינו נלחם עם גופו ואינו מניח דגש על מהותו הפנימית, כי אע"פ שהוא עושה חסדים גדולים, יתכן שכל כוונתו אינה אלא לפרסם את שמו ברבים. ואם לא ישכיל להזהר, לאט לאט החלטותיו ייפכו להחלטות טפשיות. הנה הוא מציב תנאים בלי שום בושה: אם יכתבו את שמי באותיות של קידוש לבנה - אתן, ואם לאו - אין על מה לדבר. אך יותר גרוע תהיינה החלטותיו בענין

נמצא בעולמו. **המדרגה הנמוכה ביותר היא, כאשר האדם התרגל כל-כך לחשוב בכל עת מה הוא יכול להרוויח, עד שזה גורם לו לקבל את ההחלטות הבלתי נכונות.** הן כל אדם יש לו נגיעות אישיות, אבל יש מי שלכל הפחות יודע שיש לו נגיעות, אך יש מי שאינו יודע כלל. יש מי שהנגיעות רק מטרידות את מוחו, ויש מי שהוא טבול כל כולו בנגיעות וכל מהותו הוא כזה. ובכן, המדרגה הנמוכה ביותר היא מי שכל-כך התדרדר, עד שאינו מעלה בדעתו כלל אולי אין זה הדבר הנכון לעשותו, ומחמת כן הוא בא לידי טעויות נוראות בהחלטותיו, עד שעשיותיו הן עשיות בלתי נכונות.

נביא דוגמא ברמיזה: בשנים האחרונות התעוררו רבים שטענו שיש מי שנמצא בשלטון זמן ארוך מדי, עד שהחלטותיו אינן ענייניות. נגיעותיו עמוקות כל-כך, עד שאינו יכול לקבל את ההחלטות הנכונות. במקום לחשוב מה מועיל לתושבי המדינה, הוא חושב מה אני יכול להרוויח, ושכולם ילכו לכל הרוחות, העיקר שיבחרו בי שוב ואמשיך לשבת על כס השלטון.

אמנם כן, אך טבעי הוא להתנהג כך, והרי כך נוהגים כל הגוים וכל מי שאינו נצמד לדרך התורה והמצוות, כי מי שאינו נלחם עם גופו בהכרח יתדרדר למדרגה זו, שהרי הוא חושב על הנגיעות ונותן יד לנגיעות, ונמשך אחריהן כל-כך עד שאינו רואה יותר

ממוסד לימודיהם בגלל פגיעה בכבודו. אולם הוא **סבור שאין נורא כל-כך לעשות מה שעושים בשביל הכבוד העצמי**, הן מפני שהוא רואה שכך העולם נוהג, והן מפני שהוא מוצא לעצמו מקורות בספרים שראוי לפרסם עושי מצוה בשביל להמריץ אחרים, וכן משום שהוא סבור שכך בניו יכבדוהו יותר ויועיל להם לקיים מצות כיבוד אב.

בעל מדרגה זו, אע"פ שאינו דומה לבעל המדרגה הראשונה, שהרי הוא יודע שצריך להזהר ונלחם עם משיכת גופו, מכל מקום גישתו היא שאם כפעם בפעם יקבל החלטה שאינה נכונה, אין מה להיבהל. ולכן הגם שפעמים הרבה יקבל את ההחלטה הנכונה, אין עבודת ה' שלא ראויה. ובכן, מי שנמצא במדרגה זו, **בדרך כלל גם דיבורו יהיה כך, והיינו שלא יתבייש לדבר על כבוד עצמו**, וכל זה משום שלא נמאס עליו הדבר ואינו רואה אותו כדבר שאינו ראוי.

וכבר יצא מפי הרה"ק רבי ישראל מטסאלין זי"ע א' שהדיבור בענין האוכל גרוע מהאכילה עצמה. כשהאדם אוכל, הוא נהנה והולך לדרכו. אך כשהאדם מדבר חצי שעה על המאכלים השונים ומסביר בטוב טעם ודעת ובהתלהבות את החילוקים בין סוגי הבשר, הוא מגשם את עצמו הרבה יותר, שהרי הוא משקיע בזה את מוחו בעמקי תאות האכילה.

חינוך הילדים. הוא בחר מוסד אחר על פני מוסד זה, וכל זה משום שבמוסד זה לא כיבדוהו מספיק, שהרי השיבוהו במקום שאינו מכובד מספיק לפי דעתו, ועל כן הוציא את ילדיו והעבירם למוסד האחר. וכשמסתכלים עליו לאחר כמה שנים, רואים שלא נותר כלום ממנו, ושכל החלטותיו היו החלטות טפשיות.

וכן הוא בתורה, הוא כבר אינו חושב מה אמת ומה אינו אמת, הוא חושב רק מה כדאי לומר ומה אינו כדאי. אתמול הבאנו דוגמא כמו כן מענין השידוכים, הוא חושב איך יסתכלו על זה, מה יאמרו הבריות. וכך הוא בא לידי מצה ומריבה עם בני אדם. ואז הוא מגלה שהוא אדם מבולבל לגמרי, וההחלטות שהוא מקבל אינן ענייניות.

זוהי המדרגה הנמוכה ביותר, כי בני אדם נוטים ליפול בה, ואף אם לא יפול בה האדם בכל ענייניו, יפול בה בעניינים מסויימים, ועל כן צריך להזהר מאוד.

המדרגה השניה – נלחם אך אין נבהל מן האויב

המדרגה השניה: האדם יודע שיש מושג כזה, ונשמטו אכן יוצאת מפעם לפעם מן ההסתר אל הגילוי, הוא מרגיש מדי פעם טעם של תורה וטעם של מצוה. הנה הוא, כשמקבל החלטה, הוא מתייעץ תחילה עם אחרים, והוא מצליח להתגבר שלא להוציא את בניו

האלה, אבל הוא דוחה אותן. נניח שעשה איזה מעשה חסד יוצא מן הכלל, ובסוף קיבל עבור כך סכום כסף גדול. ברגע הראשון הוא אומר לעצמו: איני רוצה למכור את המצוה. אך מיד הוא אומר: מה לעשות והרי אני זקוק נואשות לכסף. ושוב הוא אומר: אוי ואבוי, איך אמכור מצוה יקרה כזו בעבור בצע כסף? ואז הוא אומר: טוב, אולי אתננו לצדקה או אשתמש בו לדבר מצוה. הנה אתה רואה שאדם זה כבר מתקדם ורוצה לשמור על המצוה נקיה.

כעין זה כשהוא עובד לפרנסתו, הוא אמנם צריך את הכסף ועושה זאת בשביל הכסף, אין הוא מרמה את עצמו, אבל הוא עוצר כמה פעמים ביום ואומר: הריני מכוון לעשותו כדי לקיים תפקידי בעולם לעבדה ולשמרה. אינני מתיימר לומר שאני עושה זאת לגמרי לשם שמים, אבל אני מנסה עכ"פ להכניס מחשבות של לשם שמים במעשיי.

מן המדרגה הרביעית אל החמישית

ראו נא מה שכתב ה'שפת אמת' על לשון התנא (אבות פ"ב מ"ב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים: לשון זה סובל שני פירושים, הפירוש הראשון שכל מה שאתה עושה תכוון שהוא לשם שמים, אתה אוכל לשם שמים, הולך בשוק לשם שמים, וכן הלאה. והפירוש השני, שהדבר שאתה עושה תכוון

זוהי המדרגה השניה, הוא אמנם נלחם, אך אומר לעצמו: לא יקרה אסון אם אפסיד את המערכה. והוא הפסד גדול, כי אדם זה כשיבחן את עצמו יראה שבתשעים אחוז מהעבודת ה' שלו הוא עסוק בתועלתו העצמית.

המדרגה השלישית - אינו מוסיף בחטא

המדרגה השלישית: האדם נלחם וירא מעט מלעשות הכל רק בשביל התועלת העצמית, כלומר מאחר שהוא בשר ודם הוא נהנה מזה שהוא עובד ומרוויח, הוא נהנה מזה שיש לו חברים, הוא נהנה מזה שבני אדם מחזיקים ממנו, הוא נהנה מהאכילה, אבל מאחר שהוא ירא מעט מלעשות הכל רק בשביל התועלת העצמית, הוא נזהר לכל הפחות שלא לדבר מכל אלה, כגון את מי הושיבו למעלה ואת מי לא הושיבו. אין הוא מדבר מכל זה והדומה לזה, משום שאין רצונו לשקוע בזה יותר מדי. הוא אומר לעצמו: די לי שאני נהנה מהכבוד ומהאוכל ואין רצוני להוסיף עליהם ולבנות עליהם בניינים.

המדרגה הרביעית - דוחה את מחשבותיו

המדרגה הרביעית: האדם מרגיש שהוא צריך לקחת עצמו בידים, ועל כן הוא מתחיל לדחות מחשבות כאלה. לא שאין לו את המחשבות

השמים לעלות אל המדרגה החמישית עכ"פ בעשיות מסוימות שהוא עושה. והנה מצוי מאוד שהאדם יתנדנד בין המדרגות, ואם אתמול היה במדרגה הרביעית, היום ימצא עצמו בפתע פתאום במדרגה השנייה או הראשונה. וסיבת הדבר, כי עדיין לא הרגיל את עצמו לגמרי להיות במדרגה הרביעית, אך לכל הפחות יידע ליתן שם למצבו, כי אז יתנער בהכרח ויפעל להגיע למדרגה הבאה, אם הוא במדרגה הראשונה, יעלה אל השנייה, אם הוא בשנייה, יעלה אל השלישית, ואם נפל – יידע שעליו להגביר את מלחמתו. אבל **דבר זה הוא חייב לדעת, שהוא מוכרח להלחם ושהוא מוכרח להתפלל לנצחון, וכפי שמתפללים ונפשי כעפר לכל תהיה.**

הצנע לכת עם ה' אלוקיך

והנה הצדיקים נתנו לנו עצה לכך, והיא **שיראה האדם לעשות את עשיותיו בעבודת ה' בהצנע לכת הרחק מעיני בני אדם.** אמנם לא לעולם יכול האדם להזהר בכך, אבל כל שהוא יכול, יעשה אותן בינו לבין קונו בלבד. והרי דבר זה יכול לקבוע אם המצוה שעשה תקרבנו לה' או תרחקנו ממנו, כי הגם שאין דבר זה תלוי בעצם ידיעת בני האדם, מכל מקום אם בני אדם יודעים, קרוב לוודאי שזה יקלקל את הכוונה במח האדם, ולכן העצה היעוצה לו, **שיחטוף**

שהוא כולו לשם שמים, שזוהי בעצם המדרגה היותר נעלית, שיהיה המעשה כולו לשם שמים בלי שום נגיעה אישית כלל.

מבאר השפת אמת ששני הפירושים אמת והאחד מביא את השני. **אם תתרגל להכניס מעט מחשבה של לשם שמים בכל מעשה שאתה עושה,** ולא שתרמה את עצמך שאתה עושה את מעשיך לגמרי לשם שמים, אלא שכאשר תצוץ במוחך המחשבה להרוויח משהו, תדחה את המחשבה ותאמר רצוני לעשותו לשם שמים. וכן תעשה כשאתה אוכל, אתה אמנם מבין באוכל ומרגיש טעם באוכל ונהנה מהאכילה, אבל דבר אחד תעשה, קודם האכילה תעצור ותאמר: הריני אוכל כדי שיהיה לי כוח לעבוד את בוראי. וכן כשאתה מתיישב ללמוד, תאמר: רצוני ללמוד כדי לשמור ולעשות וכדי להתדבק בבוראי. **וכך נמצא שהוא מערב בכל עשה שהוא עושה, מחשבה אחת לשם שמים.** ואם יעשה כך, יזכה להגיע אל הפירוש השני, **ויקבל שכר מן השמים שדבר אחד שהוא עושה יהיה לשם שמים לגמרי בלי שום מחשבה של תועלת עצמית.**

וזוהי בעצם המדרגה החמישית, שהיא מדרגת הצדיקים, שעושים את מעשיהם לגמרי לשם שמים, **וכשהאדם מרגיל עצמו להיות במדרגה הרביעית, אשר זהו מה שתובעים ממנו, הוא זוכה לקבל שכר מן**

ה'בית אהרן': לא כן הדבר, אלא קיבלת עכשיו סטירה, ואילו היית במצב טוב, היה הקב"ה מותיר את המצב על כנו ולא היה מפרסם את המעשה שעשית.

כן מסופר על אחת מנכדותיו של ה'בית אהרן' שהיה לה בביתה פמוט יקר מאוד, יום אחד ראו בני הבית שהפמוט נעלם, הם חיפשו וחיפשו וחששו שמא תגלה שהוא נעלם. בטוחים היו שאינה יודעת על דבר היעלמו, משום שלא דיברו כלום על כך. חלפו כמה שבועות והנה הגיע אחד והחזיר את הפמוט. כששאלוהו בני הבית מה הסיפור, אמר להם: הגעתי לפני כמה שבועות ושפכתי את לבי בפני אמכם שאני חייב חוב גדול ואין לי איך לפרוע, נתנה לי את הפמוט בשביל למשכנו, ועכשיו הצלחתי תודה לא-ל לפרוע את החוב והנני מחזיר לכם את הפמוט. התפעלו בני הבית ורצו לאמם להביע בפניה את התפעלותם. כיון שראתה אמם שנתגלה הדבר, פרצה בבכי: הלא הסבא אמר שעונש הוא לאדם שעושה מעשה טוב ואחרים יודעים מזה...

החסידים הוסיפו שאע"פ שהאדם עצמו לעולם לא יידע שאחרים יודעים מזה, סוף כל סוף כיון שנודע הדבר לאחרים, נחשב לו הדבר כעונש. הפלא ופלא!

מצוה כאן ומצוה שם ולא ייודע לאיש, ויחשיב כל מצוותיו ועשיותיו כחלק מחייו הפרטיים אשר אין זרים צריכים להתערב בהם.

כמה נפלאה היא עצה זו! ואע"פ שלא תסיר את היצר הרע, היא תגרום באופן מעשי להקל עליו את המלחמה, מאחר שיכניס עוד ועוד מעשיותיו אל ההגדרה של החיים הפרטיים אשר אין ראוי לשתף בהם אחרים.

עונש מן השמים - ההשקפה האמיתית

הנה בספה"ק בית אהרן בסופו יש "מילין דרבנן", פתגמים קצרים באידיש, ובהם יסודות עמוקים בעבודת ה', ושם כתוב בשורה אחת: "א שטראף איז פאר א מענטש אז ער האט געטאהן א גוטע זאך און לייט ווייסן פון דעם [עונש הוא למי שעשה דבר טוב ואחרים יודעים מזה] ואת צנועים חכמה". עד כאן.

אמור מעתה: **אם האדם עשה איזה מעשה גדול בעבודת ה', כגון צדקה מיוחדת או מעשה חסד מיוחד, ועשאו בינו לבין קונו, אך בסוף הוא נתפרסם, יתכן שירגיש אז בעצמו שהרוויח בשני העולמות, שהרי כוונתו היתה לשם שמים בלבד, ובסוף הקב"ה עזר לו ונתן לו גם שם טוב.** אומר לו

ד. הרה"ק מפאסצנא זיע"א שאל פעם את החסיד ר' אלעזר בין זצ"ל באיזה ספר חסידות הוא לומד, וענה לו שהוא מעיין בתניא. אמר לו הרה"ק מפאסצנא: גדלות הבורא תדע מספר התניא, אבל מהלכים בעבודת ה' תלמד מהספה"ק בית אהרן, ובעיקר מהסדר היום שבתחילת הספר ומהדיבורים בסופו.

אחת? והשיב הרמב"ם בפירוש המשניות: כדי שיעשה האדם מצוה אחת בשלמות ממש, הוא זקוק לסייעתא דשמיא גדולה, ונמצא שעליו לעשות מצוות הרבה באופן נכון במקצת, כדי לזכות בסוף למצוה בשלמות. עכ"פ זו עבודתנו לראות לעשות את מעשינו כמה שאפשר לשם כוונה יותר נכונה, לכבודו יתברך ולא לתועלת עצמנו, וכפי האמור, כל זה מרומז בפסוק לך-לך אל ארצך...

ובכן, מדרגות רבות יש, אבל על האדם לבקש לכל הפחות להיות בכיוון הנכון. תדאג שכמה שפחות אנשים יהיו שותפים למעשיך, כי אז תהיה על הדרך הנכונה. זה אמנם עבודה בלתי קלה, אבל כשהאדם הולך בכיוון הנכון הוא זוכה לסייעתא דשמיא, ושכרו הרבה מאוד, שהרי כך שנינו (קידושין פ"א מ"י) כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו וכו' ושאלו המפרשים מי הוא זה שאינו עושה מצוה

מדור עיון תפלה

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

לזכות הבחור הבר מצוה דוב יהודה בן הינדל לערענאוויץ

יה"ר שיזכה לגדול בתורה ויראת שמים 'מיט געזונטע און לאנגע יארען' מתוך בריאות איתנה, והוריו ורבותיו ירוו ממנו הרבה נחת דקדושה

יום ד' פרשת נח - אדר"ח מרחשון תשפ"ב

טהרת הלב הנצרכת לתפילה

צריך להזכיר קריעת ים סוף באמת ויציב (ויים סוף להם בקעת וכו')? לפי שכיון שקרע להם את הים, האמינו בו, שנאמר (בשלה יד, לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ובזכות האמונה שהאמינו זכו לומר שירה ושרתה עליהם שכינה, שכן כתיב אחריו (שם טו, א) אז ישיר משה, לכך צריך אדם לסמוך גאולה לתפלה כשם שהם הסמיכו שירה אחר האמונה והקריעה, וכשם שהן טהרו לבם ואמרו שירה, שכן כתיב וייראו העם את ה' ויאמינו, ואח"כ אז ישיר, כך צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל.

מבואר מדברי המדרש שאין די בהזכרת גאולה ובנתינת שבח והודיה לה' קודם התפילה, אלא צריך עוד דבר שנקרא טהרת הלב, ומשמע מזה שבעצם זה שהאדם עוסק בגאולה

סמיכת גאולה לתפילה

בשיעורים האחרונים למדנו שיש מלחמה גדולה שהאדם מנהל עם הרע בעת התפילה. הסברנו שמאחר שבא שפע גדול לעולם, החיצונים מבקשים לגזול אותו, ועבודת האדם בעת התפילה להילחם בהם. כעת נעסוק בענין הקשור לזה והוא ענין סמיכת גאולה לתפילה, אשר עוד מעט נראה אינו נוגע לברכת גאל ישראל בלבד, אלא הוא נוגע לכל התפילה כולה מתחילתה, ואפשר שהיא מתחילה הרבה קודם לתפילה עצמה ואולי אפילו בלילה הקודם קודם השינה, ומהותה להבין מהו ענין הגאולה.

צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל

הנה במדרש (שמו"ר כב, ג) איתא: למה

להכין את עצמו להתפלל, עליו לעבוד לגאול את לבו מהגלות שהוא שרוי בה. טהרת הלב תלויה בגאולת הלב.

נבאר בדרך משל: איש אחד אסור בבית האסורים וחיוו אינם חיים, ומטכסים עצה איך להוציאו. פונים אל העסקנים והללו מתחילים להניח את כל כובד משקלם כדי להוציאו אל אור השמש. הנה כן היה אך לאחרונה כאשר הקב"ה האיר לנו פנים ורבים מאסירי בני ישראל חוננו על ידי נשיא ארה"ב ויצאו לחופשי. נחשוב לרגע קט, העסקן יושב אצל הנשיא, הוא מספר לו על צרת האיש המנמק בבית הכלא, ומנסה לדבר על לבו, והנה הוא מרגיש שהנשיא אשר בכוחו לגאול את האסיר לא רק האזין ושמע, אלא אף סבר וקיבל, הוא מרגיש מתשובת הנשיא שיהיה בסדר ואין יותר מה לדאוג, ואכן לאחר כמה חדשים התבשרו כולם בבשורה המשמחת כי הנה האסיר יצא לחופשי וחזר להתאחד עם משפחתו, מתי באמת היתה נקודת הגאולה? ברור

הדבר **שנקודת הגאולה היתה באותו רגע שניכר עליו שסבר וקיבל**, ואע"פ שלא נתקיים הדבר בפועל רק לאחר כמה חדשים, כי היות שהגאולה תלויה בהחלטתו של הנשיא, ברגע שגמלה ההחלטה בלבו לשחררו, והיינו כשהעסקן ישב אצלו ודבריו נגעו ללבו, אז נעשתה הגאולה, אלא שכדי שהדבר יצא לפועל, יש בירוקרטיה (§) (פ"ט) שלוקחת זמן, שהרי הנשיא צריך לכתוב

וסיפור קריעת ים סוף קודם התפילה, הוא מטהר את לבו.

והנה באמת כל אחד הרי מבין שקודם התפילה עליו לטהר את לבו, הוא לומד קודם התפילה, טובל במקוה, עוסק בתשובה, והכל כדי לטהר את לבו, וכמו שנאמר (תהילים י, יז) תכין לבם תקשיב אזנך, הלב צריך הכנה כדי שיוכל להתפלל כראוי, וכן הוא בתפילת הרה"ק **הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זיע"א הנדפס בסידורים לאמרה קודם התפילה "יהי רצון מלפניך ה' או"א שומע קול שועת עתירה, שתכין לבנו ותכונן מחשבותינו", האדם מתחנן לפני ה' שיכין את לבו להיות ראוי להתפלל. אבל כאן הדבר מעורר קצת פלא, כי כאן מבואר שעבודת הגאולה כשלעצמה מטהרת את הלב, ולכאורה הוא תמוה מה ענין עבודת הגאולה לטהרת הלב, ולכאורה עניינה רק להכיר בשבחו של מקום ולחזק את אמונתו בלב.

נקודת הגאולה כשגמלה ההחלטה אצל בעל היכולת

אכן בעל כרחנו לומר שהמדרש בא ליתן לנו **הבנה חדשה בעבודת הגאולה**, ואם עד כה חשבנו שעניינה רק להזכיר שהקב"ה גאל אותנו ושאלנו מאמינים שיגאלנו בעתיד, כאן מלמדנו המדרש **שעניינה לגאול את הלב**, והיינו **שהאדם מאז שהוא מתחיל**

שאנו רואים שלאחר שאמר "אני שמעתי" החמיר המצב כאשר פרעה גזר שלא ליתן להם תבן ללבנים, אך כבר היו אז בתוך הגאולה. וכן הוא תמיד בכל גלות וגאולה, יש נקודת הגאולה, ויש היציאה מן הכח אל הפועל.

ואולם **חלק הגאולה הנוגע לנו מצד העבודה שלנו** הוא **שנבין ונקלוט בלבנו שהקב"ה אמר "גם אני שמעתי"**. הקב"ה אמר למשה רבינו: לך אמור להם כי גם אני שמעתי את נאקתם, כי רצוני שהם יקלטו זאת בלב. ומצד שני נקודת הגלות שלהם היתה כאשר לא יכלו לקלוט זאת מקוצר רוח ומעבודה קשה. **כל עוד לבם היה בגלות, היו הם בגלות**, כי כל זמן שלבם לא היה יכול לקלוט ולהרגיש שהקב"ה שמע וסבר וקיבל לגאול אותם, היו הם עצמם בגלות. לכן אמר הקב"ה למשה שיאמר להם "גם אני שמעתי", **כי כדי שיוכל לגאול אותם, מוכרחת הגאולה להתרחש תחילה בלבם**.

מבשר טוב משמיע ישועה

אליהו הנביא יבוא לבשר לנו על הגאולה כדי שתוכל הגאולה לצאת מן הכח אל הפועל, כי את הגאולה הקב"ה רוצה להביא לנו, אלא שכדי שהיא תוכל לבוא, צריכה הגאולה להתרחש תחילה בלבנו, כי כך סידר הקב"ה את הבריאה, אתערותא דלתתא מביא לידי אתערותא דלעילא. ואיך מתרחשת

את החלטתו ואח"כ להודיע לפקידים הממונים וכו'.

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל

ואל הנמשל: בני ישראל היו במצרים ונגאלו ממנה, אף כאן יש לדון מתי היתה הגאולה האמיתית, מצד אחד יש לומר שנגאלו רק בקריעת ים סוף, שהרי עד אז היו יראים מן המצרים שרדפו אחריהם ולא היו משוחררים לגמרי, עד כדי כך שהיו צועקים אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, ורק כשעברו את הים וראו את מצרים מת על שפת הים, רק אז השתחררו לגמרי ובאה גאולתם. ומצד שני יש לומר שגאולתם היתה בט"ו ניסן כשיצאו משערי הארץ, ועוד אפשר לומר שגאולתם היתה בלילה וכבר מצאנו בזה נידון אם צריך להסמיך גאולה לתפילה בערבית מאחר שהמצרים כבר רצו לשלחם בערב או שאין צריך משום שלא יצאו בפועל רק בבוקר.

אך האמת שכל החלקים האלה של יציאת מצרים, היו רק החלקים של היציאה לפועל, אבל נקודת הגאולה היא מה שכתבה התורה בפרשת שמות "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל". עוד לפני שאמר הקב"ה שהוא הולך לגאול אותם, **עצם זה ששמע את נאקת בני ישראל, זהו נקודת הגאולה**, וכל מה שבינתיים, אפילו מה שנראה כמכאיב, הוא חלק מהגאולה, וכפי

מרגישים כבר שהגאולה הגיעה, אתם מרגישים שנתקיים וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל.

מן המצר קראתי י-ה

אפשר לראות זאת באופן הפשוט כשאחד נמצא במצוקה ומרגיש שאף אחד אינו מבין אותו, ואע"פ שאנשים משתתפים בצערו, הוא מרגיש שהם עושים זאת רק כדי לחזקו ולעודדו אבל אינם יודעים באמת מה עובר עליו. וזהו הדבר הקשה ביותר אצלו, כי זהו הגלות, שהוא מרגיש שאף אחד אין מרגיש אותו באמת. כשאמרו **חז"ל** (יומא עה, א) דאגה בלב איש ישחנה, ישיחנה לאחרים, אם באמת יקרה שחבירו באמת יבין אותו, ובעל הצרה ירגיש שחבירו באמת הבין אותו, ירגיש כאילו אבן גדולה התגלגלה מלבו, וכל-כך למה? כי **עיקר הצרה היה בלב, וכיון שהרגיש שפלוני הבין אותו עד הסוף, נטהר לבו.**

ואמנם אצל אנשים בשר ודם אף פעם לא יתקיים דבר זה עד הסוף, כי האחד לעולם לא יבין את חבירו עד הסוף, ואף שהבין אין פירושו שהוא יכול לעזור או שהוא יכול לעזור, אבל **כמה שאנו מבינים ששלמות הענין נמצא אצל הקב"ה, כאשר יהיה לאדם הרגשה עמוקה ושלמה שהקב"ה שמע אותו עד הסוף והחליט לעזור לו ויכול לעזור לו ויעזור לו, מתרחשת בו גאולת הלב באופן נפלא מאוד,**

הגאולה בלבנו, כאשר שומעים שהקב"ה אומר "גם אני שמעתי", אני יודע מצערכם, אני מכיר בצערכם, יהיה בסדר.

אם האדם שמע את הבשורה שהקב"ה מבשר לו יהיה בסדר, אל תדאג, אני לוקח זאת על עצמי, לבו נגאל. מאחר שאנו נמצאים בעולם הזה וכבר ראינו כל-כך הרבה כשלונות, כאשר עסקנים מבטיחים לנו פעם אחר פעם שיסדרו לנו כל מיני דברים, ולוקח להם שבועות וחדשים, עד שהם מתפנים לעזור לנו, אם בכלל, נכנסנו לגלות קשה, עד שכאשר הקב"ה אומר לו אל תדאג, יהיה בסדר, הוא אומר: נו, כשאראה בעיניי אמיני. אבל אם תחכה עד שתראה בעיניך, לא תוכל להגאל, כי הגאולה יכולה להתרחש בפועל רק כשיש קודם לכן גאולה בלב, וגאולת הלב מתרחשת רק כשהאדם מרגיש שהקב"ה מכיר את מצבו ונמצא אתו ומסדר לו הכל, והרגשתו חזקה כל-כך, עד שהאבן נופלת מלבו.

ההרגשה לאחר התנוצצות הגאולה בלב צריכה להיות כאילו אין מה להוסיף יותר כלום, כי הענין כבר מסודר. דוגמא לדבר, כשפוקדים את מערת הרשב"י כדי לפעול ישועה ואומרים שם את כל התהלים בצוותא ממקום אמיתי שבלב, שלאחר מכן יוצאים ברקידה ומתיישבים לסעודה. מה קרה? למה אתם רוקדים? למה אתם סועדים? אתם יודעים למה? כי אתם

וגאולת הלב זו, היא הנקראת טהרת הלב.

מידת יסוד - כח ההתקשרות

וכעת נוסיף עוד. בספרי החסידות איתא שסמיכת גאולה לתפילה היא העבודה של חיבור מידת יסוד עם מידת מלכות, ובביאור הדבר איתא בספר **בעש"ט על התורה** (פרשת נח), כי הנה מידת היסוד היא כח ההתקשרות ושרשה בהקב"ה, אלא שהקב"ה האציל מידה זו גם לאדם כדי שיוכל להבין את דרכיו יתברך בבחינת מבשרי אחזה א-לוה, וכפי שהוא בשאר המידות, כגון מידת החסד, כי כשמתעורר בלב האדם רחמנות על אחרים וגומל להם חסד, הוא יכול להבין מזה שהקב"ה הוא מקור הרחמים.

והנה כח ההתקשרות אצל האדם הוא כאשר כל כוחות נפשו נכבשים תחת איזה דבר והוא נקשר אליו לגמרי במוחו ולבו ובכל חושיו, וכשהוא באמת כן, הוא מרגיש מדבר זה תענוג עצום, מה שאינו כן כשאינו קשור אליו לגמרי, שלא ירגיש תענוג גדול כל-כך.

זה לעומת זה

ולמשל, אם בעת אכילתו יתעסק האדם בדברים אחרים, לא ירגיש תענוג באכילתו מכפי שהיה מרגיש אילו היה מרוכז כולו באכילתו, משום שלא קישר עצמו לגמרי לאכילתו. ואמנם זוהי עבודת האדם בעת אכילתו שלא יתקשר אל האכילה, אלא יאמר דבר

איזהו בן עולם הבא

ועל זה כתב **רבינו יונה** במסכת **ברכות** (ב. ב מדפי הרי"ף) על מה שאמרו איזהו בן עולם הבא, זה הסומך גאולה לתפילה, **כי מי שעשה עבודה זו להרגיש גאולה בלב, נעשה בוטח בה', וכשהאדם בוטח בה', ממילא הוא נמצא בעולם הבא** ומרגיש שאין יכול להיות טוב יותר. אנשים שואלים אותו: אפשר לעזור לך? הוא אומר: לא, איני צריך. אין חסר לך כלום? לא, יש לי כל. יש כאלה סיפורים לרוב על חסיד שהיה לו צרות מצרות שונות בביתו, וכשנסע לרבו, ביקשה ממנו האשה שיזכיר את הצרה בפני הרבי. הוא הבטיח, אך כשחזר מהרבי והאשה שאלה אותו אם הזכיר, אמר: שכחתי. איך שכח? פשוט מאוד, הוא נכנס לאטמוספירה אחרת, היה לו טוב כל-כך אצל הרבי, הוא התענג שם על ה' וכל הצרות הגשמיות פרחו מזכרונו. הוא לא היה בעל רוח הקודש, אלא שבאמת הרגיש גאולה בלבו מכל המצבים השונים.

למדנו אם כן **שגאולה היא טהרת הלב**, והיינו **שהלב נגאל ממצוקתו**, ומתי מתרחש דבר זה, **כשהאדם מרגיש באמת שמי שיכול לעזור לו, הבין אותו באמת והחליט לעזור אותו**.

אל הדבר בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, וכל אחד יכול להרגיש זאת, והאדם מכונה צדיק כשהוא שרוי במצב כזה.^ה

צדיק יסוד עולם

זהו צדיק יסוד עולם. כשהאדם לומד תורה והוא לגמרי שקוע בה, אין הוא חושב כלל על עצמו, לא על גאותו ולא על כח חידושו, זה נקרא תורה לשמה, ואז הוא בחינת צדיק. אמנם הצדיקים שרויים תמיד במצב כזה, הם לומדים באופן זה, מתפללים באופן זה, ומאחר שהם מקושרים כל-כך אל הקב"ה, הם מצליחים להישאר כן גם כשעוסקים בצרכיהם הגשמיים, כך מבואר בכל **ספרי החסידות**. אך כאמור כל אחד יכול להרגיש כן במצבים מסוימים ואז הוא בבחינת צדיק. לכן רואים שיש אנשים שמרגישים שהם מוכרחים להיות בל"ג בעומר אצל רבי שמעון או בכ"א אדר אצל הרבי ר' אלימלך, או כמו כן חסידים שמרגישים שמוכרחים להיות ביו"ט אצל רבם, מדוע הוא כן? כי פעם אחת כשהיו שם והשאירו את כל דאגותיהם וטרדותיהם מאחוריהם, הרגישו תענוג רוחני גדול כל-כך אשר הם עצמם אינם יכולים להסבירו, ומאז הם משתוקקים להרגיש תענוג זה שוב ושוב ואינם יכולים לוותר עליו. כך שמעתי מיהודי אחד

תורה על שולחנו, ויאמר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, ויאמר שהוא אוכל כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה'. אך בעולם החומרי והמגושם של ימינו עושים כל טצדקי כדי שהאנשים יהיו מרוכזים כל כולם באכילתם, עד שיתקשרו בה במוחם ובלבם ובכל חושיהם ויתענגו עליה עונג רב.

ענין זה בוודאי שורשו בקדושה, והשורש דקדושה הוא, **שכאשר האדם עובד את ה', יהיה שם לגמרי בלי להתעסק בדברים אחרים כלל, ואז יתענג על ה'.** ולדוגמא: האדם בא לשמחת תורה נקי וצח לאחר שעבר עליו ראש השנה ויו"כ וסוכות, והוא רוקד בכל עצמותי תאמרנה, מה גם שהוא קודם האכילה ואין בטנו מלאה, **כל שהוא משכיל לנצל זאת ולא להתעסק בדברים אחרים כלל, הוא מרגיש תענוג עצום, כי הוא מקושר כל כולו להקב"ה.** הקב"ה רצה שבשבת קודש יתענג עליו האדם, לכן צוה אותו שיניח את כל עסקיו וידמה בנפשו כאילו כל מלאכתו עשויה, ואז כשישיר יהיה מקושר אל השבת ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וירגיש תענוג עצום מקרבתו אל השי"ת. **מתי יש לאדם תענוג נפלא בתפילתו? כשעזר לו הקב"ה ושכח מכל דאגותיו והתקשר לגמרי אל התפילה.** כך הוא תמיד, **התענוג הרוחני נמצא כשהאדם קשור**

ה. ראה לדוגמא הקדמת ספה"ק 'חסד לאברהם' מתורת הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע.

אל הידיעה שהקב"ה שמע למצוקתו והחליט לעזור לו, **וגאולת הלב מתקיימת רק כשההתקשרות לידיעה זו היא התקשרות מוחלטת עד שהאדם שוכח לגמרי מכל דבר אחר.**

מגלות לגאולה - ידיעת ההפכים שווה

אפשר לבחון דבר זה מהעבר השני, דהיינו מהגלות, כי מהגלות נוכל להקיש אל הגאולה. הנה אנו רואים בחוש שכאשר האדם שרוי בגלות קשה, הוא נעשה מקושר כל-כך אל מצבו, עד שאין ביכולתו לחשוב מדברים אחרים. הנה כי כן, אדם זה יש לו התקשרות, אך ההתקשרות היא אל גלותו. נניח שהוא נמצא בבית החולים עם בנו שמרחף בין חיים למות, ופתאום אחד שאינו יודע מהנעשה עמו שולח לו איזו הודעה פלוני הולך להתארס הלילה, איך יגיב? הוא יתרגז עליו, מה הוא רוצה ממני השוטה הזה? למה? כי הוא קשור כל כולו ברמ"ח אבריו ובשט"ה גידיו אל מצבו. אכן, הוא יודע היטב מה היא מדת היסוד.

ומזה נקיש אל הגאולה, אם הצליח האדם והתקשר לשעה קלה אל הקב"ה, ולמשל בדוגמא שהובאה לעיל, הוא רוקד בשעת ההקפות בשמחת תורה ופתאום הוא מרגיש שה' נגע ללבו, מה יקרה אם יבוא אליו חברו עכשיו, יתן לו טפיחה על שכמו ויתחיל לספר לו איזו מילתא דבדיחותא ששמע זה עתה,

פשוט שאמר לי שכשהוא פוקד את ציונו של צדיק פלוני, הוא מתפעל ומתרגש עד שעניו זולגות דמעות ואינו יכול לוותר עליו, הוא מרגיש שם שהוא נכנס לעולם אחר, עולם של עונג, ועל זה אינו יכול לוותר. דבר אמיתי הוא עד מאוד. הדמעות הן סימן לאיסוף הרגשות אשר בא כתוצאה מהתקשרות אל המקום, כי אילו היה דואג אז גם לצלם את הציון, לא היו הדמעות זולגות מעיניו.

גאולה עניינה התקשרות

אף הגאולה עניינה התקשרות. כך מבואר בספרים. כי הנה **אע"פ שהאדם זוכר שהקב"ה מקשיב למצוקתו ושטוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, כל שלא יקשר עצמו לגמרי לידיעה זו, עדיין יהיה לבו שרוי בגלות,** ועדיין ירגיש את צרתו. ואכן להתקשר לגמרי לידיעה זו איננו עבודה קלה, שהרי האדם שרוי בעולם העשייה, והוא יודע היטב מה מחכה לו היום כשרק יסגור את הסידור. ברם הדבר אפשרי, וזאת על ידי שיתכונן קודם התפילה ויזהר שלא להעמיס את מוחו בידיעות שאינן נחוצות, וכפי שכבר דובר שהמעמיס את מוחו בידיעות שאינן נחוצות כגון של חדשות העולם, אותן ידיעות יחזרו ויצוצו במחשבתו באמצע התפילה, וכשיצוצו במחשבתו, ישפיעו גם על לבו, וממילא לא יוכל להגיע לידי גאולה, כי לא יוכל לקשר עצמו לגמרי

לישועה נפלאה, כשהאדם זכה לישועה ואז הוא בא להתפלל ומודה בהתרגשות, אין התרגשות זו התרגשות בעלמא, אלא היא התקשרות. כשהאדם מתרגש, הוא מתקשר אל הדבר וחי בזה, ואז שירתו אמיתית בהרבה.

ואתחנן בגמטריא שירה

נסיים בדברי ה'ישמח משה' (פרשת ואתחנן). הוא מביא את דברי הבעל הטורים שואתחנן בגמטריא שירה, ומפרש דבריו על פי מה דאיתא שצריך להסמיך גאולה לתפילה, ולכן **כשהאדם אומר שירות ותשבחות, והיינו שהוא מתפעל ומתרגש מחמת הכרתו שהקב"ה שומע לו ועוזר ומושיע לו**, הוא מצליח להכנס אל המצב של קרבת ה', אז נעשה ואתחנן. כשהוא אומר שירה, הוא מביא גאולה, וכשהוא מביא גאולה, אז הוא יכול להתפלל. זה נקרא להסמיך גאולה לתפילה. זהו הפשט בבעל הטורים, שגם משה רבינו עשה כך, כי התחיל לומר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה, הוא הכניס את עצמו לתוך המצב, ולמרות שהיה אז במצוקה גדולה שהרי כל תשוקתו היתה להכנס לארץ ישראל והקב"ה לא הרשה לו, אמר שירות ותשבחות להקב"ה וחזיק את לבו באמונה שכל מה שהקב"ה עושה הוא לטובתו. זה מה שאומר בעל הטורים, שבתוך ה'ואתחנן' עשה שירה, כי ידע שבלי זה אי אפשר להתפלל כראוי.

הלא יסתכל עליו כמתמיה: למה תגזול ממני את תענוגיי?

ובכן **עבודה גדולה היא שיביא האדם ללבו גאולה**, ולשם כך **יצטרך לוותר על הרבה דברים כדי להכנס אל המצב**, וכשנכנס אל המצב, הוא עושה גאולה. עבודה היא. וכפי שהאדם הנוטל לולב, יודע שהוא עושה עבודה, ושהוא פועל בכך תוצאה גדולה אע"פ שאינו רואה אותה בעיניו. כמו כן כשהאדם עושה פעולות כדי להכנס למצב של גאולה, נעשה גאולת הלב, ואין צריך שזה יהיה מאה אחוז דווקא, אלא כל שהתאמץ לעשותו יותר מן הרגיל, עשה בזה גאולה אף על פי שאין התוצאה תלויה בידו. ואחר כך מגיעה התפילה, כי לאחר עבודה כזו, התפילה שגורה יותר בפי האדם, ולכן הוא יכול להתפלל בלחש, כי התפילה שגורה ומסודרת. אין הוא צריך להלחם עם עצמו לכוון באתה חונן, העבודה שבלב יותר קלה עליו, כי הוא הביא את כל לבו אל התפילה.

ועל זה העבודה, כמה אמונה הוא מכניס במוחו, כמה עזרת אבותינו הוא מכניס במוחו, ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע, ולמעשה אין ברירה כי בעל כרחו יזדקק לדוגמאות מחייו האישיים, כי יוכרח לחיות עם מבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע ולהתרגש מזה שהקב"ה הוא גואל, כי אם לא יתרגש, לא יוכל להביא את כל לבו. והיכן רואים זאת? כשהאדם זכה

**מקושר לגמרי אל הידיעה באופן
שהיא כובשת את כולו, ואז הוא זוכה
לטהרת הלב, וזה נעשה כשהאדם
מרגיש את ה'וגם אני שמעתי את נאקת
בני ישראל'.**

עדיין צריכים אנו לדוגמאות מן
החיים כדי להבין איך לעשות למעשה,
אך כל זה מספיק בשביל ההקדמה,
שנדע שבשביל התפילה זקוקים
לגאולה, וגאולה היינו **שיהיה האדם**

מדור שבת קודש

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלתר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונני מדור שבת קודש

נדבת ידידנו הר"ר שמואל זאנוויל ברוין הי"ו

לזכות בנו הבחור פנחס ני"ו

לרגל הכנסו לעול התורה והמצוות

יהי רצון שיראו הוריו ומוריו רוב נחת ממנו לאריכות ימים ושנים טובות

השיעור נלמד לע"נ האברך הר"ר מרדכי בנימין ז"ל בן יבלחט"א ר' יוחנן הנו"מ חיה

יום ה' פרשת נח - ב' דר"ח מרחשון תשפ"ב

הדרך לקבל חיות מחומש רש"י

אנו מוצאים בזה. ובפרט כשמגיעים לפרשיות מסוימות או לחלקים מסוימים כגון סוף פרשת בראשית או סוף פרשת נח, הוא חי כך וכך שנים, והוא חי כך וכך שנים. אנו מרגישים שאנו אומרים אותם כשור לעול וכחמור למשא ותו לא. ומצד שני היו אנשים שלומדים חומש רש"י תמידין כסדרן, שדיברו מלימוד זה בהתפעלות עצומה. כל מילה ברש"י הוא יהלום - אמרו. מכל מילה אנו מקבלים חיות נפלאה.

הלימוד אשר המלך חפץ ביקרו

והנה יאמר מי שיאמר: הלא תמיד

כמה לא חלי ולא מרגיש

בשבוע הקודם עסקנו בענין החיוב להעביר הסדרא שמו"ת והבאנו מהקדמת החינוך ומהשל"ה הק' שעיקר ענין קריאת התורה בציבור והעברת הסדרה שמו"ת הוא ללמוד היטב את הפרשה ולהוציא ממנה מה שאפשר להוציא להנהגת החיים למעשה. והנה פלא גדול נגלה לעינינו לאחר השיעור, היו שאמרו שאינם מרגישים שום חיות מלימוד כזה. יש לנו חיות מקצה"ח ומשאר לימודים עמוקים אמרו, אך מחומש? אם צריך צריך, אבל חיות אין

מחויב ללמוד, להבין ולהעמיק בו, והוא בוודאי חלקך בתורה, כי אלמלא כן, לא היו קובעים אותו כחובה.

זה אומר בכה וזה אומר בכה

אכן לפי זה צריך לדעת באמת, מהו הפשט שיש בני אדם שיש להם חיות מלימוד זה ויש בני אדם שאין להם חיות ממנו. ובכן כדי לקבל מענה לזה, נצא להתחקות אחר רבותינו הצדיקים לראות איך היו ניגשים ללימוד זה ונלמד מהם איך צריך האדם לגשת אל הלימוד באופן שיאיר את נשמתו וירגיש חיות עצומה.

בנוסף לזה, הלא כבר הזכרנו בשיעור הקודם שאפשר למצוא יסודות נפלאים ברש"י המענגים לב ונפש, והבאנו לדוגמא דברי רש"י על עשב השה טרם יהיה בארץ שהקב"ה ברא את החסרון כדי שיתפלל האדם וכשיתמלא חסרונו יכיר טובה להקב"ה. והנה לאחר השיעור ניגש אחד לשאול: אמנם מצאת דיבור אחד ברש"י, וכבר ידועין הדברים שיש דיבורים כאלה ברש"י, אבל כמה יש כאלה? הלא רובא דרובא אינו כן.

מצד שני, אלו שעוסקים זמן רב בלימוד חומש רש"י (זמן רב כוונתנו לכמה וכמה שנים) הגיבו כולם פה אחד כששמעו את טענתו: אנו מוצאים בכל שנה ושנה יסודות חדשים ברש"י, ובדיבורים רבים כל-כך. התרגשותם לא נבעה

הוא כך, יש מי שמתחבר ללימוד מסוים ויש מי שאינו מתחבר אליו, וכבר אמרו **חז"ל** (ע"ז יט, א) אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, זה אוהב ללמוד הלכה וזה אוהב ללמוד ש"ס, זה אוהב ללמוד מהר וזה אוהב ללמוד לאט עם הראשונים והאחרונים. אף כאן, יש מי שמתחבר מאוד ללימוד חומש רש"י ויש שמעדיף לימודים אחרים, כי כל אחד יש לו את חלקו המיוחד לו בתורה.

אך מה נעשה שבענין חומש הסבר זה אינו מתאים, כי חומש הוא הלימוד היחיד שהאדם מחויב ללמוד באופן קבוע. בכל שאר חלקי התורה, האדם יכול לבחור מה ללמוד, והגם שהוא מחויב ללמוד הלכה למעשה כדי לדעת את המעשה אשר יעשה, הוא רק מצד הידיעה, אבל מצד הלימוד והשינון, התורה רחבה מיני ים והאדם יכול לבחור מה ללמוד לפי מה שלבו חפץ. יש שלומדים סדר זרעים בעיון, יש שעוסקים הרבה בתלמוד ירושלמי, וכן הלאה, כי לכל נשמה יש חלק מיוחד בתורה, אך בענין לימוד חמשה חומשי תורה הלכה הוא בשו"ע, וכאילו המחבר אומר לאדם: לא שאלתי אותך מה אתה אוהב, אתה מחויב ללמוד חומש.

מונח בזה דבר נפלא, והוא שאומרים לאדם: חשבת שאינך מקבל חיות מלימוד זה מפני שאינו חלקך בתורה? טעות גדולה היא בידך, חומש הוא חיוב מדינא דגמרא ומגיע עד לשו"ע. אתה

והגיעו אליו בני העיירה לבכות לפניו כי הגשמים עושים להם היזקים רבים. שאל אותם אם יש תלמוד תורה בעיירה. השיבו לו הן, וביקש שיביאו אליו אחד מילדי הת"ת. כשהובא לפניו אחד הילדים, שאל אותו מה הוא לומד. אמר לו שהוא לומד פרשת ויגש, ונגלה לפני הצדיק שהם לומדים לפי הסדר פסוק בפסוק מתחילת התורה, ואינם לומדים פרשת השבוע. אמר להם הצדיק שבגלל זה הגיע הגשם, כי **כל פרשה יש לה ההשפעה לתקופת קריאתה**¹, ולמשל, מיד כשמתחיל חודש אלול קוראים פרשת כי תצא למלחמה העולה על היצר הרע כמבואר בכל הספרים, וכן שום תשים עליך מלך עולה על המלכת הקב"ה, וכיון שאתם לומדים פרשת ויגש שזמן קריאתה בחורף, המשכתם את החורף בחודשי הקיץ. כשיצאו מלפניו, אמר הרה"ק מבעלזא: **תורה שבכתב מסודרת בצמצום**, ולכן היא שייכת לזמן קריאתה, **תורה שבע"פ אין לה צמצום**, יכול האדם ללמוד מסכת סוכה בכל יום מימות השנה ויהנה מאור הסוכה, כי התורה שבעל פה מתרחבת ודיבר אל הסובבים כבא בטענה: הם מבקשים להפוך את הסדר, את הצמצום של התורה שבכתב הם רוצים לבטל ולומדים עם הילדים פרשת ויגש בקיץ,

מהנעימות בלבד, אלא גם מהחידושים שמתחדשים להם בדיבורי רש"י ללא הרף. פלא גדול!

תורה שבכתב שייכת לזמן

ובכן, מהו הסוד? אכן נחזור אל ההתחלה. הנה **החינוך** כתב שהחשוב להעביר את הסדרא שמו"ת הוא חלק מהתקנה שתיקן משה רבינו ונביאי דורו שילמדו כל שבוע את התורה בציבור², והיינו כי התורה שבכתב שונה במהותה מהתורה שבעל פה, כי בעוד התורה שבעל פה מתרחבת, התורה שבכתב היא המילים שניתנו ככתבן וכלשונן למשה בסיני, וכן יש חילוקים רבים ביניהם, ולמשל תורה שבע"פ אפשר ללמוד בלילה, ותורה שבכתב אין ללמוד בלילה³, ואחד מהחילוקים ביניהן הוא **שהתורה שבכתב שייכת כל כולה לכל נשמה ונשמה, וכל אחד צריך ללמוד כל שבוע את הפרשה השייכת לאותו שבוע**. מה שאין כן תורה שבע"פ.

גשמים עזים בימות הקיץ

נוכיח זאת ממעשה של הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א שנסע בחודשי הקיץ לאחד העיירות, וכשהגיע אל העיירה ראה שיורדים שם גשמים עזים,

1. ראה ב"ק פת, א. רמב"ם הלכות תפילה יב, א. וראה עוד ערוך השולחן או"ח רפה, ב.

2. ראה 'באר היטב' או"ח רלת, ב.

3. ראה מגילה לא, ב.

זה לא רק באופן חיצוני, אלא זה הרבה יותר מזה, זה מועיל לנשמה שזקוקה לכך.

ובכן הא"ב הוא **שהאדם צריך ללמוד עכשיו את התורה הנוגעת לזמן זה כי היא זו הנוגעת לו למעשה כדי להיות יהודי ירא ושלם**, ולכן הוא מחויב ללמוד השבוע פרשת נח ושבוע הבא פרשת לך-לך וכן הלאה.

ועכשיו לענין מעשה, מה יעשה האדם שאינו מרגיש טעם בזה? אני מסכים שלפי חשבון יוצא שחומש רש"י הוא חלקי בתורה ועלי להרגיש בו טעם נפלא, אך מה אעשה ואינני מרגיש, התוכל להכריחני להרגיש מה שאיני מרגיש?! אכן אם אנו רואים שהקב"ה אמר לנו שנרגיש בזה חיות ואיננו מרגישים, עלינו להסיק מזה שיש לנו חסרון באיזה מקום וצריך לתקנו.

תחפש באשר למדת

והנה ההקדמה לתשובה היא **שהאדם מרגיש טעם נפלא כשהוא עוסק בעניין ומעמיק בו**, ואחר כך כל מה שהוא מוצא בקשר לסוגיא זו, הוא מרגיש חיבור חזק אליו. ולמשל, אם האדם לומד בכולל הלכות שבת ומביאים בכל יום שאלות למעשה ומפלפלים בריתחא דאורייתא, גם כשילמד לימודים אחרים, כגון בערב או בשבת, כל פעם שימצא עניין הקשור להלכות שבת, הוא יתפעל עד מאוד

ואת ההתרחבות של התורה שבע"פ הם רוצים לבטל על ידי שקובעים ללמוד סך מסויים כל יום.

נאו לחייך בתורים

רואים אנו מדברי הצדיק שפרשיות התורה שייכות באופן נפלא לזמן קריאתן, וכן אמרו ה**צדיקים** שפרשת בראשית היא שוב ראש השנה, ופרשת נח היא בחינה של יו"כ, ופרשת לך-לך היא סוכות. הצדיקים הרגישו כך. וכן רואים בספרי הצדיקים שכל ענייני הזמן מופיעים בפרשיות התורה, כל דבר בעתו. וישב עם מקץ ושבת חנוכה. רואים את התורות איך שהם אחוזים ודבוקים. וכן רואים פרשיות נצבים וילך שעוסקים בענייני תשובה באשר מגיע ראש השנה ושבת שובה. תורה שבכתב פועל באופן כזה. כך לימדונו רבותינו, וכך תיקן עזרא מתחילה. וכשהאדם לומד תורה בזמן המסוגל לה, הוא מקבל אור מיוחד, כי זה מה שעליו לעשות אז, וכמו שמחויבים לתקוע שופר בר"ה וליטל לולב בסוכה, וכשעושים כן, הנשמה מקבלת אור מיוחד, כמו כן כאן.

בבית אהרן (פרשת שלה) הוא מוציא זאת מהפסוק בשיר **השירים** "נאו לחייך בתורים", נאה חיותו של אדם כשהוא לומד את התורה בזמנו, תור מלשון זמן. והאמת שאפילו באופן פשוט הוא כן, כשלומדים מסכת פסחים בפסח וכדו' מקבלים חיות נפלאה, אבל

התשובות לחייו הפרטיים, את המהלך לחיות את חייו על פי תורה, וזה באמת טמון בתורה, בפרשת בראשית, בפרשת נח, ובפרשת לך-לך. שם בתורה טמונה מהלך חייו, השקפתו, דרכי המחשבה שלו, להבין מה עיקר ומה טפל, ולדעת מה עליו לעשות. התורה שבע"פ מרחיבה זאת, אבל **שורש הכל נמצא בפסוקי התורה** שבכתב, **וכשהאדם ניגש אל התורה שבכתב באופן זה, הקב"ה מסייע לו שיגיעו אליו ההבנות הנכונות לדעת מה לעשות.**

ובקצרה: **התורה שבכתב היא כלי עזר לאדם לחזור בתשובה.** הן האדם צריך להגיע אל הקב"ה במהלך שנות חייו, ולשם כך הוא זקוק לאלפי אלפים ידיעות, הוא צריך להבנה חדשה בהכרת הטוב, הוא צריך להבנה חדשה מה נעשה כשהאדם עושה עבירה, הוא צריך להבנה חדשה איך הדבר משתקף בעולם כשבני אדם מתרחקים מהקב"ה, ואין לזה גבול, כי התורה ארוכה מארץ מידה. **לכן צוה הקב"ה לאדם והגית בו יומם ולילה, כי האדם צריך לחזור בתשובה, והכלי לכך הוא התורה. האדם לומד כדי לאהבה וליראה את שמו יתברך.**

בוודאי יש הרבה חלקים לזה איך התורה מועילה לאדם לחזור בתשובה, והרבה עדיין מבינים זאת בהבנה פשוטה, רק כשלומדים הלכה למעשה, לדעת מה לעשות ומה לא לעשות, אז התורה מועילה להם לחזור בתשובה,

וכל צורתו תשתנה לטובה, כי הוא מרגיש שזהו מקומו אשר הוא יונק ממנו את חיותו.

הן האדם צריך להרגיש שהתורה היא מקומו, אך לא בכל מה שהוא לומד הוא באמת מרגיש כך, אבל במה שהוא עוסק, שם הוא מרגיש זאת. ובפרט אם אין המדובר בהלכות שבת באופן כללי, אלא בחלק מסויים של הלכות שבת, אשר הקב"ה נתן לו חוש מיוחד בענין זה, פתיחת מקרר וכו', הוא אוהב תחום זה, הוא עוסק בו והולך לבדוק איך זה היום, והוא מחדש בזה ומתכתב עם פוסקי ההלכה, הנה כשהוא נפגש עם פרט מסוים השייך לסוגיא זו, הלא יקפוץ ממקומו כנשון נחש.

ואם זה יבוא לו בגדר מציאה תוך כדי לימודו, כשלא ציפה למצוא אותו, תהיה התרגשותו הרבה יותר חזקה. דוגמא לדבר: כשאדם הולך בנכר ואינו מצפה לפגוש את ידידו הקרוב, אם יראה אותו בא לקראתו, שמחתו תהיה גדולה ועצומה, והסיבה, כי הוא לא נמצא במקום חיותו, וכשפוגש משהו שהוא מקבל ממנו חיות שלא לפי המצופה, הוא מתרגש עד מאוד ומקבל חיות עצומה.

שורש הכל נמצא בתורה

וכאן אנו באים לדבר נפלא אשר הוא יסוד הדבר שהקב"ה רוצה מאתנו. התורה ניתנה כדי שהאדם ימצא בה את

בתשובה, וחבל, ובכן, מאחר שהאדם לומד תמיד בשביל לחזור בתשובה, ממילא כל ידיעה שנכנסת למוחו, מחלישה את יצרו. הנה גופו משתולל ומשתוקק לדבר עבירה, מתיישב הוא ללמוד וגופו נחלש.

השקפת האדם נמצאת בתורה

ועוד **אופן שלישי** יש שמאוד נחוץ להבינו, והוא על פי המבורר אצלנו שרובא דרובא ממצוקותיו של אדם ברוחניות הוא מפני שחסר לו בהשקפה. האדם עצמו אינו סבור כך, הוא אומר: השקפה יש לי ב"ה, אך יש לי יצר הרע שמושך אותי לכל מיני מקומות. טעות גדולה היא. אילו היתה השקפתו בהירה אצלו כפי הצורך, היה עוזר לו מאוד במלחמת היצר.

ניקח לדוגמא את סוגיית הכרת הטוב, הלא סוגיא זו בסיס גדול ביהדות היא, ואילו אצל בני אדם אינה תופסת מקום כמעט, אם בכלל. בני אדם מדברים על הכרת הטוב רק בשביל לומר ווארט על הפרשה וכדו', ואין מעלים בדעתם כלל שהיא בסיס לעבודתו בקודש. אילו היה האדם מבין בהכרת הטוב כפי שרש"י מלמדנו, והיה מבין שזה מה שהתורה מבקשת ללמדנו, היה מתחיל להשתנות. כמה בעיות בין איש לאשתו היו נפתרות אם היה מגיע למדרגה חדשה של הכרת הטוב, בעומק פנימיותו, לא עשה שום קורס, אלא הבין זאת כי למד תורה,

אבל כשלומדים דבר שאינו נוגע למעשה, הוא רק לשם ידיעת התורה.

הידיעות מועילות לתשובה

טעות חמורה היא לחשוב שזהו כל יסוד לימוד התורה, והדברים פשוטים, אלא שצריך לשנן את היסודות הפשוטים כל החיים, והאמת היא **שידיעת ההלכות למעשה היא רק אופן אחד שעל ידו מסתייע האדם לחזור בתשובה**, אבל באמת דבר זה אינו מוגבל כלל, וכמו שהלכות שבת מועילות לאדם לחזור בתשובה, כי כשילמד יידע מה אסור ומה מותר, כך **כל ידיעה וידיעה בתורה בכל חלק מחלקי התורה, נועדה להשיב את האדם בתשובה ובכוחה לפעול זאת.**

אמנם כן, יש ידיעות שהאדם מבין מיד איך הן מועילות לו לחזור בתשובה, ויש ידיעות שאין האדם מבין זאת מיד, אבל אחד מהאופנים הפשוטים ביותר הוא **שכל ידיעה בתורה** באשר היא, **היות שהאדם לומד אותה כדי לחזור בתשובה, היא תועיל לו להחליש את יצרו.** האדם מתיישב ללמוד שעה רצוף, אפילו ילמד דיבור של תוספות ביבמות אשר אינו נוגע לו כלל, הרי למד אותו אך ורק כדי לחזור בתשובה, שהרי לכן התבונן קודם שהתיישב ללמוד, ולמד ברציפות דווקא, כי בלי זה לא למד בשביל לחזור בתשובה, כי אם למד בקלות ראש, בוודאי לא למד בשביל לחזור

הטובות שעושים לנו. מלמד שעשה טובה, אינך מסתכל עליו, אתה מתבייש, כי אתה היית אז בכיתה ג' ופעם צעק עליך. ובאמת, הלא התמסר בשבילך, למרות שלא היה המלמד המפורסם ביותר, אבל התמסר והשקיע בשבילך, אך בבית כנסת אתה מתחמק ממנו, ואינך אומר לו אפילו גוט שבת. לא, הוא מהילדותיים, מהתלמוד תורה, בושח לומר לו גוט שבת. כך יש אלפי התנהגויות שתלויות בפרט אחד של השקפה.

למדת ששנאוי המחלוקת וגדול השלום

עוד יש **ברש"י** פרשה זו על החילוק בין דור הפלגה שלא נהרגו לבין דור המבול שנהרגו למרות שעוונם של דור הפלגה היה קשה יותר, וזה לשונו: וכי **אי זו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה?** אלו לא פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו נשטפו, ואלו לא נאבדו מן העולם! אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. **למדת ששנאוי המחלוקת וגדול השלום.**

הא לך עוד יסוד בהשקפה שרש"י מביא בפרשה זו. כל החיים אפשר להוסיף בהבנת רש"י זו, אך אין זו סתם ידיעה מהמדרש. זה פסוק! רש"י

והוא מלא שמחה שהקב"ה נתן לנו כזו ידיעה וכזו ידיעה, והוא מכיר בטוב ומודה על הטוב.

וכן בין אדם לחבירו. כמה פעמים יש שהאדם מרגיש שיש לו טענה אמיתית על פלוני שעשה לו עוול, שים לרגע את ענין האמונה בצד, אתה זוכר בכלל שבשעה שאתה עורך מערכה כנגד חברך, אתה מחזיק הלוואה ממנו? שכחת לגמרי כי כבר עברו כמה חדשים מאז, ולא רק עכשיו, אלא חמש עשרה פעמים כבר לוויית ממנו כסף, ועכשיו הוא עשה לך עוול. מוחנו אינו ישר, למה? כי אנו שוכחים מכל זה, ולא רק שוכחים, אלא יותר גרוע מזה, איננו מוסיפים לחדש בדברים אלה. הלא עמוקים הם כל-כך, ואנו יכולים להבינו יותר לעומק, והשקפתנו עקומה, ולכן אנו נתקעים וכל פעם עושים טעויות שיוצרים אצלנו בעיות קשות.

כפירות הטובה של דור הפלגה

הנה **רש"י** כתב כאן בפרשת נח גבי דור הפלגה, על הפסוק "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" - בני האדם, אלא בני מי? שמא בני חמורים וגמלים?! אלא בני אדם הראשון שכפר את הטובה ואמר (ג, יב) האשה אשר נתתה עמדי, אף אלו כפרו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול.

זוהי השקפתנו, אנו שוכחים את

השאיר בנים, יפה מאוד, אבל אין זה תלוי בו אלא בהקב"ה.

קשה עתיקא מחדתא

הצרה היא שאנו כבר למדנו את דברי רש"י אלף פעמים בלי שימת לב אליהם. לומדים וממשיכים הלאה. כמה חיזוק דברי רש"י נותנים למי שאין לו בנים? כמה חיזוק הם נותנים למי שמרגיש שלא הצליח בחינוך בניו? כמה השקפה מונח בזה? אתה בא לבית הכנסת, מה נקרא הצלחה אצלך? בשבילך לבד! ההצלחה מחכה לך. **אתה יכול להיות איש מצליח** בלי כסף ובלי בנים, **אם רק תיקח את עצמך בידים לשפר מעשיך ולירא מהשי"ת.**

עכ"פ על האדם להבין שהתורה ניתנה לחזור בתשובה, והתשובה קיימת בכמה אופנים, אבל **ההשקפה צריכה להעמיק מיום ליום.** אין כזה מושג שהאדם נמצא בסביבה נפלאה, בין אנשים יראי ה', ויש לו רבי נפלא, וברוך ה' השקפתו רצויה. אין דבר כזה. טעות היא, וטעות זו מביאה הרבה מצוקות וקשיים. **כל יהודי מחויב בחיוב מוחלט לבנות את השקפתו בכל יום,** ואיך? רק על ידי ההשקפה הצרופה מרבתינו, ומי הם רבותינו? אכן בדורות האחרונים כל אחד נצמד לרבותיו שלו, אבל רש"י הקדוש? הלא כל רבותינו אמרו שהוא רבן של ישראל. למד את היסודות ואז תבין מה שרבך אמר, כל אחד רבו שלו. הלא

מלמדנו באיזו גישה ללמוד את הפסוק. רש"י היו פתוחים לפניו כל המדרשים, ובחר איזה פשט להציג בפני הלומד. רש"י למד תורה בשביל לחזור בתשובה, ואף את פירושו עשה כדי להועיל לאדם לחזור בתשובה על ידי התורה, לכן בחר את אותם פירושים שיועילו לאדם לחזור בתשובה.

עיקר תולדותיהם של צדיקים

הנה מתחילים ללמוד את הפרשה: אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, מתקשה כל אחד: וכי נח איש צדיק תולדותיו של נח הוא?! והנה תירוצים רבים יש לכך, והספרים מלאים בהם, אך רש"י בא ואומר: **ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים.**

איזה יסוד יקר כתוב כאן! חבל על אלו שמכירים דברי רש"י אלו ואינם שמים לבם. כי אילו נמצא מי שהוא בן חמישים ומעולם לא שמע מדברי רש"י אלו, עדיין אפשר להצילו. אפשר לערוך הקדמה ולתאר איך האדם מרגיש שכל הצלחתו תלויה במה שהשאיר בנים תלמידי חכמים אחריו, הצלחתו תלויה במה שבנה דור חדש, ובמה שהרבה תורה בעולם על ידי בניו. אומר רש"י: לא, לא זוהי הצלחת האדם. הצלחת האדם היא כאשר הוא עצמו נעשה עובד ה' בעולם. אם הוא נעשה עובד ה', נחשב הדבר שהשאיר תולדות, רוצה לומר תוצאות, אבל אם

בתשובה, והאמת היא לא כך, אלא שקודם הלימוד צריך האדם להזכיר לעצמו מה הוא הולך לעשות בלימודו. אין הוא הולך לעשות מצוה של לימוד התורה כשלעצמה, אין הוא הולך עכשיו להשלים חובותיו של קביעות עתים. זה גם, אבל **בעיקר אתה הולך עכשיו לחזור בתשובה. יש לך זמן ביום שבו אתה חוזר בתשובה, ואיך? על ידי לימוד התורה.**

מצאתי את שאהבה נפשי

ואכן **מי שיודע שזה מה שהוא הולך לעשות בלימודו, ממילא ימצא את מה שהוא מחפש.** כמה פעמים הייתי עד לדבר מעניין. קבוצת אנשים ערכה שבת התאחדות וכל מטרתם היתה להתעלות בעבודת ה', אך היה אחד שנסרך אליהם, ומטרתו שלו לא היתה להתעלות בעבודת ה', אלא משום שעיסוקו היה בחיפוש אחר תורמים למוסד שלו, והוא שמע שבין המשתתפים באותה שבת התאחדות יש כמה אנשים בעלי הון, לכן הצטרף כדי שיוכל להתחבר אליהם במשך השבת וליצור אתם קשרים בשביל העתיד. והנה כל אחד יצא מאותה שבת עם מה שחיפש, הם יצאו עם השגות, והוא יצא עם מספרי טלפון וכו'.

כשהאדם יודע מה שהוא מחפש, הוא ימצאנו. צריך להחדיר זאת. היכן נמצאים מעייניך? מה אתה מחפש? אחד מחפש ידיעות, אחד מחפש פרפראות

איך מבין את דבריו. אתה חושב שדבריו הם חידוש שנאמרו בדור מאוחר. זה רש"י. רש"י מלמד אותנו השקפה, כך אמרו רבותינו. ורש"י מראה לנו מה כתוב בפסוק. בפסוק זה נאמר. ושוב בכל פרשה ופרשה ובהרבה מאוד יסודות. מאיר, רחב, עשיר, ואז חוסך האדם הרבה בעיות. עניינים של עיקר וטפל, סתם שטויות שבני אדם עושים, או מה שעוברים על דאורייתות רק מפני שסבורים שהיה כזה מנהג. כל מיני חורבנות שנובעים ממה שאין יודעים בבהירות מה היא השקפתו של איש יהודי. למד חומש עם רש"י, התייגע בזה, התלהב בזה.

התשובה קודם הלימוד לשם תזכורת

הרה"צ **רבי מרדכי חיים סלאנים** זיע"א סיפר: **ה'חזוה' מלובלין** זיע"ע היה מעביר את הסדרא בערב שבת עם ספר תורה, וכשהיה פותח את הספר תורה, היה מוכיח את עצמו, וכה היה אומר: ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, ובכן אנו הולך לחזור בתשובה. איי, בשבוע שעבר גם הבטחתי לחזור בתשובה, אבל היום אני חוזר בתשובה באמת, ומיד התחיל להעביר את הסדרא.

והאמת שכבר הזכיר דבר זה ב'מאור ושמש' (משפטים ועוד) שה'חזוה' מלובלין היה מלמד שכך צריך ללמוד, אבל פעמים הרבה טועים וסבורים בפירוש הדבר, שבשביל ללמוד צריך לחזור

הזהירות מלקבוע מסמרות

וצריך לומר במאמר המוסגר, שאין אנו אומרים שמי שאוהב ללמוד חומש רש"י הוא זה הירא שמים ומי שאוהב ללמוד הלכה ועדיין אין לו טעם בחומש רש"י, הוא כפי הנראה אינו לומד בשביל לחזור בתשובה. לא, צריך להזהר בזה, כי יש מי שלומד חומש רש"י משום שזוהי דרגתו, לדאבון לב אינו מרגיש טעם בלימוד הגמרא, והדבר היחיד שהוא יכול ללמוד הוא חומש רש"י, ואף הוא אינו לומד חומש רש"י כדי לחזור בתשובה, אך הוא נהנה שהוא לומד משהו, הוא נהנה שיש לו חומש נאה ושהוא מוצא כמה חידושים.

הוי אומר: אי אפשר לומר על האנשים המסוימים הוא נוטל חיות מחומש רש"י כי הוא ירא שמים, והוא אינו נוטל כי אינו ירא שמים. בוודאי אין זו הכוונה, אך הכוונה שמי שניגש אל הלימוד באופן כללי אחרת, ייצא מזה שחומש רש"י לא יפריע לו את סדרו. להיפך, הוא ירגיש שחומש רש"י הוא מה שנוגע לו יותר מכל. הוא לומד הכל, כי היהודי צריך ללמוד הכל, כי כל דבר יכול להיות נוגע לו. אבל לעולם לא יגיע למצב שיאמר: וכי לי יש זמן ללמוד חומש רש"י?! הרי מחר יש לי מבחן על עשרה סימנים בשו"ע.

העוסק בתשובה אינו מוגבל בזמן

לאחרונה שח בפניי אחד שהוא רוצה

שיכול להעבירם הלאה, אחד מחפש לומדות, ויראי ה' בלי יוצאים מן הכלל מחפשים איזה דבר חדש אוכל למצוא כאן שיועיל לי לחזור בתשובה. הוא לומד בבא קמא באופן זה, ונעשה על ידי כן זהיר בחפצים שאינו שלו שלא לגרום להם נזק. וכשהוא לומד חומש רש"י, כל פעם שהוא מוצא פסוק של יראת שמים, הוא שמח במציאתו, כי הוא אומר זה מה שאני מחפש ולוואי יהיה לי יותר יראת שמים. אחר כך אתה מתפלא איך הוא שואב חיות?! הוא חיפש את המרגליות ברש"י ומצא. לא את כולם מצא, כי אי אפשר למצוא את כולם, שהרי הקב"ה נותן לכל אחד מה ששייך לו, אבל הכל תלוי מה האדם מחפש, וכשהאדם שקוע בסוגיית התשובה, הוא מקבל חיות מתהלים ומקבל חיות מחומש רש"י ומקבל חיות משאר הלימודים שהוא לומד, אך באופן הנכון.

בחמשה חומשי תורה יש הכל, והראיה שמשה רבינו תיקן שכל אחד ילמדנו וזה יהיה נוגע לו. מה שאתה תמצא בחומש רש"י פלוני לא ימצא, כי אתה יש לך החלק שלך בתורה והוא יש לו החלק שלו לגבי התורה שבע"פ שיוצאת מהתורה שבכתב. התורה שבע"פ היא הדברים שייולדו אצלך כשאתה לומד את התורה שבכתב, וזה נותנים לאדם שניגש אל הלימוד בהשקפה זו אני רוצה לדעת מה הקב"ה רוצה מאתי.

מקדיש אותן ללימוד, אלמד בהן מעתה הלכה.

השקפתו של האדם צריכה להיות שהוא עוסק בתשובה, מוחו חושב בכל עת: מה עוד? וזה יביא אותו שכל פעם שיפתח איזה ספר זה יעניין אותו. מעניין אותו הלכות נטילת ידיים, שהרי הוא נוטל את ידיו כל יום. הוא מצא עוד ענין ועוד רעיון^ט, הוא מוצא עוד איזה פרט שיכול לקרבו אל הקב"ה. אדם כזה ימצא ואף חומש רש"י ייפתח לו, כי ימצא בכל פרשה יסודות נפלאים בהשקפה, שהרי הוא יודע שככל שתלך השקפתו ותתיישר על פי התורה, דברים רבים כל-כך יבואו אל פתרונם, כאן בין אדם לחבירו, כאן היראת שמים שלו, כאן הבהירות שלו, קרבת האלוקים שלו...

לעזוב את סדרו בגמרא משום שהוא רוצה ללמוד הלכה, כי הוא פוגש את עצמו מדי פעם שאינו יודע הלכה. ובכן מהי ההשקפה שלימדונו רבותינו? שאין הדבר מוכרח, כי אפשר ללמוד הלכה בזמנים רבים אחרים, ואין האדם מחויב לעזוב את סדרו בגמרא בעבור כך. ומה בדרך כלל עונה היצר הרע? לא, אני מכיר את עצמי ואני יודע שבלי לעזוב את סדרי בגמרא לא אלמד הלכה, זה לא יקרה.

כשהאדם אינו עוסק בסוגיית התשובה, אינו הולך להשקיע בשבתות וימים טובים, בליל שבת ובשבת אחר הצהריים, אינו הולך להשקיע ב'ובלכתך בדרך', כי אין הוא עוסק בלעשות תשובה, ולכן הוא אומר, הלא יש לי ארבע שעות ביום שאני ממילא

ט. הנה הגאון מהר"ר שלמה קלוגר זצ"ל כתב שעל נטילת ידיים הוא ראשי תיבות ענ"י, כי הנה האדם צריך להעלות את אכילתו, אך מה יעשה מי שהוא עני בדעתו ואינו יודע להעלות את אכילתו, לו נאמר שלכל הפחות יטול את ידיו כדבעי, וזה יעלה את אכילתו לפי מדרגתו.

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

עש"ק פרשת נח - ה' מרחשון תשפ"א

הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זיע"א

בעל מאור עינים

י"א מרחשון תרנ"ח

אחריו, נשא תפילה בבכיה ונפלו
מטבעות.

**התפרנס בילדותו על ידי אבי
היתומים**

כי לקח טוב נתתי לכם

בדומה לזה סיפר הוא עצמו, שכאשר
דודתו היתה מחלקת ארוחות לילדיה,
היתה מורחת לכולם גבינה על פרוסת
הלחם ובשבילו לא היתה מורחת ונאלץ
לאכול את הלחם לבדו. פעם אחת רצה
לטעום לחם עם גבינה, הוא ראה בצד
כלי מלא עם ממרח לבן ובטוח היה
שמדובר בגבינה, כשאף אחד לא היה
בחדר, לקח מעט מאותה גבינה ומרח
על פרוסתו, אך עד מהרה נודע לו שאין
זו גבינה אלא סיד, והנה גם פרוסתו
נעשתה בלתי ראויה לאכילה.

אמר שלמד מזה לקח לכל ימות חייו

ילדות קשה עברה על ה'מאור
עינים'. בגיל צעיר מאוד הוא התייתם
מאביו ונתגדל אצל דודו, וכשדודו היה
מחלק מטבעות לילדיו שיקנו לעצמם
את הצטרכויותיהם, לו לא היה נותן.
מה היה עושה בעל נשמה גבוהה זה?
כל פעם שהיה צריך לדבר מה, היה
ניגש אל ארון הקודש בבית הכנסת
ומתפלל לה' שישלח לו מטבעות, והיו
נופלות לו מטבעות מארון הקודש.
פעם מצא אצלו דודו מטבעות, חשד
אותו בגניבה וסטר לו על פניו. אמר
לו הילד: אני הולך לאבי היתומים
והוא נותן לי. אך דודו לא האמין לו.
הלך אל ארון הקודש כשדודו הולך

לו את כל הכסף שהיה ברשותו ולא זו אף זו העביר לידו את מעיל המשי שלו. כשחזר הלה על עקביו עם הרכוש בידו, ליווהו החסידים בדרכו למחוז חפצו, והנה ראו איך שהוא נכנס לבית מזיגה ושותה לשכרה. כיון שראו זאת, הוציאו ממנו את כל הכסף והשיבוהו ל'מאור עינים' באמרם לו: יראה הרבי מה הלה עושה עם הכסף...

אמר להם הצדיק ואמר: דעו לכם שבשמים מחשיבים אותי משום שהכרוז יוצא שם שאני זוכה להתנהג במידותיו של הקב"ה שנותן לרעים ולטובים, ועכשיו אתם רוצים לבטל ממני מידה זו. רוצו מהר והחזירו לו את כל הכסף.

הצדיק את הגנב

עוד היה שנתן מתנת יד ליהודי, אך היהודי לא הסתפק בזה וגנב את פמוטו של הצדיק. רצו אחריו ולקחוהו ממנו. בא הלה ברוב חוצפתו וצווח: הלא הרבי נתנו לי. כששאלו את הצדיק אם אמת הדבר שנתנו לו, השיב הצדיק: הן הן, נתתיו לו. כשראה הלה שהצדיק עומד לצדו, העיז נפשו עוד ואמר: כעת רצוני שיפצוני על הבזיונות שעשו לי על לא עוול בכפי. אמר ה'מאור עינים': אכן כן, הצדק אתו, צריך לפצותו על הבזיונות.

ראו נא עד היכן הגיעה מידת חסדו של הצדיק, ואכן המתדבק למידותיו של הקב"ה באופן כזה, בוודאי מתעלה למדרגות נשגבות.

שכאשר האדם מבקש ליטול לבד, לא רק שאינו מצליח ליטול, אלא גם מפסיד את מה שיש לו כבר, וכלשון הגמרא במסכת סוטה (ט, א): סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה, מה שביקשה לא ניתן לה, ומה שבידה נטלוהו ממנה; שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו, מה שמבקש אין נותנין לו, ומה שבידו נוטלין הימנו.

גנב קדוש

כשהתקרב אל הבעש"ט הק' זי"ע היתה עניותו גדולה מאוד, עד כדי כך שהיה לו מעיל עליון לגופו אך כתונת לא היתה לו, כי לא היה לו כסף לקנות כתונת פשוטה. וכשנכנס אל הבעש"ט, הבעש"ט התחיל לפשוט לו את מעילו, והיה לו צער גדול מזה, כי ידע שעוד מעט קט גופו יתגלה. כשראתה זאת הרבנית אשת הבעש"ט אמרה לבעלה הק': הנח לו, הוא עני ואביון. אמר לה הבעש"ט: הוא רק עני ואביון? הוא גנב, הוא גונב לעצמו את כל העולם הבא.

המטיב לרעים ולטובים

אחת מהעבודות הנשגבות של ה'מאור עינים' היתה עבודת הצדקה במדרגה של מסירות נפש ממש. אחת מהעבודות המפורסמות היא שפעם הגיע אליו יהודי אחד ותינה בפניו את כאבו שהוא צריך להשיא את בתו ואין לו פרוטה לפרוטה. ה'מאור עינים' נתן

נתתי לו פתקא בידו, שכאשר יבוא לעולם האמת, ימסרנה לאבי, הלא הוא ה'מאור עינים', ותהיה לו טובה גדולה מזה. המשיך אבי (המגיד מטשערנאביל) וסיפר לי: עברו שנתיים ולא קיבלתי שום רמז מאותו אברך אם קיים את שליחותי. רק עכשיו אברך זה נתגלה אלי והצטדק בפני למה לקח לו זמן כה רב, וכה אמר לי: כשהגעתי לעולם האמת ואמרתי יש לי מכתב שעלי למסור ל'מאור עינים', אמרו לי שהוא נמצא במקום גבוה מאוד ואין אנשים פשוטים יכולים להגיע לשם. כך נמשך הדבר במשך כל השנתיים האלה, כשאני מבקש להגיע אל ה'מאור עינים' ואין נותנים לי. אך עכשיו נוצרה ההזדמנות. שמעתי כרוז יוצא בשמים שמגיע בעל צדקה גדול, יהודי בשם ר' יהושע אלעזר חאדאראו מבראדיטשוב, וכל בעלי הצדקה צריכים לצאת ולקבל את פניו. יצאו כל בעלי הצדקה מהיכליהם וביניהם היה גם ה'מאור עינים', ואז כשהיה מחוץ להיכלו, ניגשתי אליו ומסרתי לו את המכתב, והוא באמת הטיב עמדי והביאני לידי תיקון. עד כאן דברי האברך ההוא.

מעלין מצדקה ליוחסין

האדמו"ר מטשערנאביל זיע"א סיפר בעת השבעה על אמו המנוחה ע"ה שהיתה בעלת חסד גדולה את המעשה הבא: הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א היה משתדך תמיד רק עם בעלי יחוס. פעם אחת לקח שידוך שנוסף ליחוסו היו מוחזקים לבעלי ממון, ולעזו כולם שלקח את השידוך מחמת הממון. כשנשמע הדבר באזני הרה"ק מטאלנא, אמר: אני יודע מה שמלעזים עלי, אומר לכם את האמת שמחותי כבר מזמן ירד מנכסיו ואינו עשיר כלל, ולקחתי אותו כמחותן מחמת יחוסו, והיה לי סימן שרצו מן השמים שאשתדך עם נכדי הרה"ח ר' יהושע אלעזר חאדאראו זצ"ל מבראדיטשוב.

והוסיף לספר איך הבין שזהו השידוך המיועד מן השמים: פעם קרא לי אבי **המגיד מטשערנאביל** זיע"א וסיפר לי מעשה, והבנתי שהוא נוגע רק אלי, כי הוא לא קרא את שאר הבנים. בתחילה שאל אותי אבי: אתה זוכר שלפני שנתיים נפטר אברך אחד מהעיר לאיעווי?¹ ענית לו: הן, אני זוכר. אמר לי אבי: קודם פטירתו של אותו אברך,

1. ת"ח ובעל חסד גדול, מנכדי הרה"ק רבי שמשון מאסטראפאלי הי"ד ושל רבי יחיאל מיכל אבד"ק נעמרוב הי"ד שנהרג בכ' סיון ת"ח כמואב בא-ל מלא רחמים' שאומרים בסליחות לכ' סיון. הדין תורה הידוע שהרה"ק מברדיטשוב השתמש בו להמליץ טוב יא. סיפור זה מובא בספר 'ארץ החיים' (קנט) להרה"ח רבי חיים ליבערזאהן זצ"ל ששמע מהרה"ק מטאלנא ביחידות בהיותו נכדו של הרה"ק רבי ליבער הגדול מברדיטשוב זיע"ע דודו של רבי יהושע אלעזר חאדאראו זצ"ל.

חלפה שנה מאז ושוב יצא להם להפגש, ועוד בטרם פצה מיודענו את פיו, התרגש אותו יהודי מתולדות אהרן ואמר לו: יישר כוחך על העצה, מאז שקבענו סדר לימוד בספר מאור עינים, ראייתו התחילה להשתפר...

הפטיר הרה"ק מטאלנא: מאחר שאבי סיפר לי מעשה זה ביחוד ולא סיפרו לשאר בניו, הבנתי שהוא נוגע אלי, ועכשיו שהגיעה אלי הצעת שידוך ממשפחתו, הבנתי שזו היתה כוונתו.

מאור עינים כשמו כן הוא

כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים אליך

עוד ידוע מהצדיקים שיש דיבורים מיוחדים בספר מאור עינים שמסוגלים לרפואה. אחד הוא בפרשת **נשא**, שם ה'מאור עינים' מרחיב הדיבור **שכח הרפואה אינו אצל הרופאים, אלא אצל הקב"ה, ואי אפשר להמשיך רפואה אלא מלמעלה.**

ועוד אחד הוא **בליקוטים** על הפסוק "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים לך", שם הוא כותב בזה הלשון: יש לומר על דרך הלצה, כי דרך הרופאים שאומרים להחולה אתה בעצמך גרמת לך כי אכלת דבר פלוני או שתית דבר פלוני, והנה האמת הוא כי כל היסורים של אדם הוא בעצמו הגורם לו בעונותיו, אך **השי"ת ב"ה ברוב רחמנותו אף על פי כן הוא רופא אותו** ואינו אומר לו הלא אתה גרמת לך, וזהו לא אשים עליך, פירוש לא אשים אותך לאמר שאתה בעצמך הוא הגורם, כי אני ה' רופאך.

מפורסם שהספה"ק 'מאור עינים' מסוגל לרפואות וישועות. בספר **"בפיקודך אשיחה"**³ הביא מעשה שהיה עם אחד ממכריו. יהודי זה היה באחד ממרכזי הרפואה באמריקה ומצא שם יהודי אחד מחסידי תולדות אהרן שהגיע עם בנו שחלה בעיניו, וראה אותו טרוד מאוד. נכנס עמו בשיחה, והלה שפך בפניו את מר לבו, כי הרופא פסק את פסוקו שאין תרופה לחוליו ושראייתו תלך ותכהה עד שיהפוך ר"ל לסגי-נהור.

אמר לו היהודי: אינני רבי ולא בן של רבי, אבל דבר אחד יודע אני, שבעיה"ק טבריה ת"ו היה יהודי אחד שראיתו כהתה וכמעט שהפך לסגי-נהור, ויעץ לו הגאון רבי משה קליערס זצ"ל רבה של טבריה, שילמד בספר מאור עינים אשר כשמו כן הוא, והלה נתרפא וחזר לראות כאחד האדם. ובכן שמע נא לעצתי, קבע לך סדר לימוד עם בנך בספר מאור עינים, ובזכות זה תבוא רפואה לעיניו...

שנפלה מחכמה של מעלה, דהיינו כל השבע חכמות, חכמת הרפואה ושאר חכמות, שהם הכל נובלות החכמה, גם המה תורה, והתורה היא החיות שלהם. וזהו ורפא ירפא מכאן וכו' רצה לומר, שאילו לא היה כתוב בתורה תיבת ורפא ירפא, לא היה יכול הרופא בשום אופן לרפאות, וזהו מכאן וכו' רוצה לומר מכאן, מהתיבות ורפא ירפא יש לו חיות לרפואה, ומכאן נשתלשלה חכמת הרפואה, ואותם התיבות ורפא ירפא הן המה החיות של הרפואה והבן.

מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות

ומוסיף שם על מאמר חז"ל "ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות": כי הנה חכמת הרפואה היא חכמה שנפלה מחכמה שלמעלה, אף שהטבע בגימטריא א-להים, הן אמת כי בודאי גם הטבע אינו רק השי"ת לבדו, אך שהוא מצומצם מאוד כי א-להים הוא צמצום. וזהו נובלות חכמה תורה, שלא יסבור הרופא שהוא הוא המרפא כי אם שזהו חכמה שנפלה מחכמה העליונה, וזהו נובלות החכמה, החכמה

**זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
רפואות וישועות לכל בית ישראל בזכות הצדיק ותורתו**

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית

4615 14 th Ave	ביהמ"ד טאהש	בארא פארק
75 Lee Avenue	חנות "בית הספר"	וויליאמסבורג
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
Phyllis Terrace	ביהמ"ד וויזניץ ע"י המקוה	
	ע"י המקוואות	מאנרא
58 Hasbrouck Dr, Woodbourne, NY	מחנה קלויזנבורג ע"י המקוה	נוא וואודבורן יארק

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות ביטע רופט: **305-338-4827**

ארה"ק

בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ' רחוב הרב שך	

אירופה

בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
-------------------	------------------